

Sreda, 21. maj 2003.

Svedok Milan Kučan

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Mogu li, molim vas, da na kratko pokrenem jedno pitanje na privatnoj sednici?

(privatna sednica)

SUDIJA MEJ: Neka svedok da svečanu izjavu, molim.

SVEDOK KUČAN: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, samo istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Hvala vam. Izvolite sedite, gospodine Kučan. Izvolite.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što počnem sa ispitivanjem, molim da se dodeli zajednički broj za sve dokaze koji idu uz ovog svedoka.

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva 447, časni Sude.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kučan, vi ste Milan Kučan, predsednik Slovenije između aprila, odnosno maja 1990. i 2002. godine? Tri puta ste birani na tu dužnost?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Druga pitanja vaše biografije su dobro poznata javnosti i ako mogu da pomognem Pretresnom veću, to se nalazi u dokaznom predmetu broj 447, tabulator 1. Naravno, časni Sude, ovaj svedok može da odgovori na ogroman broj pitanja koja se tiču osnove svih događaja. Međutim, mi ne želimo da ga pitamo ni o čemu osim o suštinskim stvarima, pošto je veliki pritisak da se završi na vreme. Pretresno veće je već dobro upoznato sa drugim aspektima njegovog svedočenja. Pre svega, gospodine Kučan, pitaću vas nešto o sastanku Centralnog komiteta SKJ koji je održan 30. januara 1989. godine u Beogradu. Časni Sude, vi ćete ti da nađete ... Da, imam ovde jedan prevod govora koji je optuženi održao tom prilikom, to je tabulator 2. Pre nego što pogledamo taj govor, gospodine Kučan, objasnite nam samo kakva je bila pozadina tadašnjih događaja, koja su pitanja bila u centru pažnje na tom sastanku Centralnog komiteta?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, to je bio period kada je kriza u Jugoslaviji bila u najvećeme jeku, to je bila kriza višestрана, nije bila samo politička ili samo ekonomska kriza, ili samo kriza u odnosima između naroda i narodnosti, već takođe kriza društvenih vrednosti. U to vreme je već svima postalo jasno da su u Jugoslaviji potrebne promene. Političko rukovodstvo Slovenije je napravilo koncept i shvatilo ove promene u obliku novog sporazuma o odnosima u Jugoslaviji i onda smo težili novom definisanju zajedničkog interesa i zajedničkog života. Srpsko političko rukovodstvo razmišljalo je u drugom pravcu, to jest smatralo je da su promene zaista potrebne i to promene kadrovske karaktera da bi se obezbedila podrška za one promene za koje se zalagalo srpsko političko rukovodstvo. Kadrovske promene su se takođe ostvarivale i kroz organizaciju ogromnih mitinga na kojima je, na primer, zamenjeno rukovodstvo Vojvodine, a zatim i rukovodstvo Crne Gore. Na ovoj sednici Centralnog komiteta smo razgovarali o tome da li zaista treba da se razgovara o političkim okolnostima i ustavnim promenama i amandmanima sa novim rukovodstvom koje bi moglo da izmeni odnose i odnos snaga u Centralnom komitetu ili sa bivšim rukovodstvom koje ih je ranije predstavljalo, koje je predstavljalo njihov Savez komunista u Centralnom komitetu SKJ. U tom kontekstu se odvijala diskusija o kojoj govori tužilac.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi bio glavni govornik na tom događaju?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, on je bio jedan od govornika. Glavni govornik je bio tadašnji predsednik Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije Stipe Šušteršič.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bez obzira na to, to je bio značajan govor optuženog koji imamo na BHS za svedoke i nadam se da možemo da ga staviti na grafoskop na engleskom. Zapravo ne možemo. Engleski imamo pod tabulatorom 2, dokaznog predmeta broj 447 i ako sudije budu ljubazne da prođu sa mnom određene označene pasuse, mi ćemo da označimo svedoku koji su to pasusi na srpskohrvatskom i ja ću da zatražim njegove komentare. O tim delovima ćemo kasnije. Pod tabulatorom 2, molim časne sudije da okrenu stranu broj 2 i na kraju te strane ima jedan pasusu koji glasi: "Stvari koje ne mogu da se promene institucionalno, a moraju da se promene zato što se ljudima ne sviđaju ili su trajale predugo, biće promenjene vaninstitucionalno, tako je uvek bilo u svakom društvu". Ako sudije budu ljubazne da okrenu stranu 4, srednji pasus: "Zbog toga želim da kažem svima koji očigledno ne mogu lako da se otarase svoje navike da sude Srbiji, da je Srbija ravnopravna i ujedinjena i to ne treba da ih uzbuđuje. Kad im to bude postalo jasno, lakše ćemo svi zajedno i ravnopravno da rešavamo teške probleme krize u kojoj se nalazi Jugoslavija". Na sledećoj strani, to je na engleskom strana broj 5, drugi pasus: "Moram da kažem da, ako bi Jugoslavija bila zamišljena kao zajednica u kojoj je Srbija podeljena na tri dela i na kolenima, onda bi Srbija bila protiv takve zajednice, protiv takve Jugoslavije. Onda bismo mi bili za drugačiju Jugoslaviju, odnosno za jedinu moguću Jugoslaviju: za Jugoslaviju u kojoj su svi ravnopravni, pa prema tome i Srbija. Pri tom bi nam bilo svejedno da li će je neko zvati treća, peta ili deseta". I, konačno, molim časni Sud da okrene stranu 7, to je pasus koji počinje na dnu strane i nastavlja se na sledećoj, to je govor optuženog koji se završio na ovakav način: "Očekivalo se da ova sednica bude sednica sukoba i razlika. Njih se ne treba plašiti. One su neizbežne da bi se otklonile prepreke, da bi se našla rešenja, ali to rešenje neće da donese procedure, njene sitne i krupne zamke, mala i velika lukavstva, intrige i smicalice. Rešenje će doneti politika za koju se opredelila većina naroda ove zemlje, institucionalno i vaninstitucionalno, statutarne i nestatutarne, na ulici i unutra, populistički i elitistički, argumentovano i neargumentovano, ali u svakom slučaju tako da je jasno da se radi o politici za Jugoslaviju, socijalističku, nesvrstanu, demokratsku u kojoj će se živeti jedinstveno, ravnopravno, bogatije i kulturnije, ali za početak, pre svega, složno. Hvala".

Gospodine Kučan, uz ovo podsećanje na govor optuženog pomoću ovih pasusa, recite nam kako ste vi shvatili poruku optuženog? Šta je on time želeo da kaže?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Poruka, da se vrlo jednostavno izrazim, bila je sledeća: promene za koje se zalagalo srpsko rukovodstvo biće ostvarene bilo institucionalno ili vaninstitucionalno, sa poštovanjem ustavnih odredbi ili bez poštovanja ustavnih odredbi. U tome smo se mi značajno razlikovali u mišljenjima, te dileme su bile poznate svima. Međutim, što se tiče tih dilema sa kojima je bila suočena cela Jugoslavija u to vreme, mi smo se zalagali za drugačije odgovore. Gde su nas doveli ti odgovori dobro ilustruje trenutna pozicija Slovenije koja se opredelila za institucionalni, pravni i ustavni pristup i status i situacija u drugim delovima Jugoslavije, bivše Jugoslavije koji su takođe sada postali nezavisni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo da preciziramo jednu stvar. Vidimo iz teksta da je optuženi koristio reči institucionalno ili vaninstitucionalno. Vi ste u svom odgovoru koristili reči ustavno. U onoj situaciji u kojoj se on obraćao drugim članovima komiteta, da li postoji znak jednakosti ili sličnost između nečega šta se naziva vaninstitucionalno i nečega šta je neustavno? Ako postoji, objasnite nam kako vi koristite reč ustavno.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: U pogledu suštine, ovaj izraz "institucionalno" ili "vaninstitucionalno" znači poštovanje institucionalnih i ustavnih rešenja, ili se ipak biraju vaninstitucionalna i neustavna rešenja. Ovo je bio period masovnih mitinga koji su podržavali promene rukovodstva i uspele u tome kroz zahteve naroda na ulicama i mi nismo osporavali pravo naroda da zahteva nešto i izražava svoja nezadovoljstva. Međutim, moje je mišljenje da ne može da se ide na miting da bi se tražila nova rešenja i izlaz iz situacije. Drugim rečima, za legitimne političke ciljeve, da bi se oni ostvarili, ne može da se koristi bilo koje sredstvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete da nam izrazite mišljenje i stav optuženog u vezi korišćenja demonstracija u te svrhe?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: U to vreme u Sloveniji niko nije verovao da će ovi masovni mitinzi i demonstracije koji su se različito nazivali, recimo "Miting istine" za Srbe i Crnogorce na Kosovu čija je situacija zasta bila teška i prepuna iskušenja ili "Antibirokratska revolucija", znači različito su nazivani ti mitinzi, ali niko od nas u Sloveniji nije verovao da su ti mitinzi spontani. Jedan od tih mitinga koji je trebalo da raširi istinu o Jugoslaviji

bio je najavljen za 1. decembar 1989. godine i trebalo je da se održi u Ljubljani. Rukovodstvo Slovenije, tačnije tadašnje Izvršno veće Slovenije i Ministarstvo unutrašnjih poslova zabranili su ovaj miting, iskoristivši jednu odredbu našeg zakona, zato što je taj miting mogao da eskalira u ulične borbe i međunacionalne sukobe na teritoriji Republike Slovenije. Tako da je to bio nastavak razgovora i diskusija koje smo već započeli na XX sednici Saveza komunista Jugoslavije, o kome je govorio tužilac. Pre toga, imali smo XVII i XVIII sednicu kada se takođe razgovaralo o promenama uključujući i ustavne promene. Moje mišljenje je bilo sledeće, potrebno je da postigne konsenzus o tim pitanjima i tako bitne promene ne mogu da se ostvare, sobzirom na vrlo napetu situaciju na Kosovu. Odgovor na naše rezerve je bio sledeći, konsenzus ne može da se postigne. Ni socijalizam nije uveden putem konsenzusa, a te promene će se desiti čak i po cenu vanrednog stanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dva dodatna pitanja u vezi sa govorom optuženog koji smo maločas pomenuli. Prvo, znamo da je optuženi održao jedan govor u junu 1989. godine, 28. juna 1989. godine u vezi sa Kosovskom bitkom. Da li je to moglo da se poveže sa tim ranijim govorom?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Po mom mišljenju, taj govor je bio jedan logičan nastavak prethodnih diskusija i mišljenja, naime da će do promena doći bez obzira na sredstva. Taj govor je održan da se obeleži 600 godina od Kosovske bitke šta je zaista bila važna bitka u istoriji Evrope (Europe) i srpskog naroda. U to vreme je rečeno da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vam kažem da je Pretresno veće već čulo dosta iskaza o ovoj temi, pa ću da vas zamoli da kratko odgovorite, da li je postojala veza između ta dva govora. Zapravo, na neki način, vi već to i jeste učinili.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Dobro, odgovor će da bude kratak, ali dozvolite da završim misao. U to vreme, rečeno je da srpski narod ponovo ulazi u bitke i takođe je rečeno da to još uvek nisu bile oružane bitke, ali da se tako nešto ne može da isključi. Može da se anticipira da će da dođe do oružanih bitaka i da će se promene da se dogode bez obzira na sredstva kojima se to bude ostvarilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 9 reziema, da li ste vi u jednom trenutku odgovorili na govor optuženog i ako jeste, kada i u kom smislu? Ali vrlo kratko, molim vas.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Na temelju dogovora postignutog između slovenačkih delegata na toj sednici Centralnog komiteta, gospodin Boris Mužević je uzeo reč idućeg dana da odgovori na te tvrdnje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme, 1989. godine, ako uopšte možemo jasno da razdvojimo faze tog razvoja stavova, da li mislite da su postojala dva koncepta Jugoslavije? Jedan je bio da svi ljudi zajedno žive pod istim krovom, a drugi je bio drugačiji. Ako jeste, možete da li nam ukratko to objasnite?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ovo šta ste upravo opisali je tačno, ali međutim ipak postoji razlika u tome kada i kako je sama Jugoslavija rođena. Za neke političare u Srbiji i Jugoslavija je uvijek bila zamišljena kao država unutar koje svi Srbi mogu da žive zajedno. Drugi, Hrvati, Slovenci, Makedonci, a sada govorim naročito u ime Slovenaca, nikada nisu shvatali Jugoslaviju na taj način. Mi smo Jugoslaviju shvatali kao državu koja omogućuje miran život, razvoj, dobrobit i napredak svim ljudima koji ravnopravno ovde žive. I tokom svih kriza, ta razlika je bila dosta važna, čak i tokom perioda diktature, odnosno bivše Kraljevine Jugoslavije. Zatim je došlo od okupacije Jugoslavije od strane nacista i 1945. godine, posle rata, tako nešto je bilo ponovo naglašeno, kao i 1974. godine kada je usvojen poslednji Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretresno veće je saslušalo brojne iskaze o koracima koje je Srbija preduzimala u odnosu na dve autonomne pokrajine, Vojvodinu i Kosovo. Kratko ću da vas zamolim da nas, možda samo jednom rečenicom, podsetite, odnosno da nam objasnite, kada je reč o tim koracima koji su preduzimali u vezi ove dve autonomne pokrajine, da li su oni imali nekakav efekat na Jugoslaviju u celini, strukturalno gledano?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da. Jesu, uticali su. Ta ustavna struktura Jugoslavije, uključujući i ustav i struktura Socijalističke Republike Srbije, temeljila se na činjenici da u autonomnim pokrajinama Vojvodina i Kosovo žive manjine. Najveća manjina u Vojvodini bili su Mađari, a najveća manjina na Kosovu, najveća i kasnije većinska manjina su bili Albanci. U tom smislu, obe ove autonomne pokrajine funkcionisale su kao konstitutivni elementi jugoslovenske federacije. Sa promenom statusa ove dve pokrajine u ustavnom uređenju Srbije takođe se promenio i ustavni sklop Federacije. Do promena u srpskom Ustavu je došlo u proleće 1988. godine, izglasani su amandmani na Ustav i to je na neki način bila i najava o tome kakve će

promene da se dogode u Jugoslaviji. Jer ako smanjite važnost pokrajina u ustavnom sklopu Jugoslavije, a to je nešto na čemu su insistirali političari, i to je i učinjeno, onda stvari koje se tiču Jugoslavije uopšteno se takođe menjaju, pogotovo kada je reč o dva glasa koje su imale pokrajine. Sada je Srbija imala tri glasa zahvaljujući tim promenama. Kao što sam rekao, prve promene su sprovedene putem masovnih mitinga, zatim je došlo do kadrovskih promena, dovedeni su ljudi koji su bili priklonjeni ciljevima srpskog rukovodstva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dve stvari u vezi sa vojskom sad idem obrnutim redosledom od onog navedenog u rezimeu. Recite nam kakav je bio kontekst, odnosno kakva su bila slovenačka očekivanja ili kakva su obećanja data Sloveniji što se tiče njene zone odgovornosti posle Drugog svetskog rata?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Za vreme Drugog svetskog rata, posle okupacije od strane fašističke Italije (Italy) i Nemačke (Germany), mi smo se vojno pobunili i ta pobunjenička vojska nije napustila teritoriju Republike Slovenije. Ta odluka se temeljila na našem uverenju da partizanska vojska ne može da bude odvojena od svog naroda i svoje nacije, koja bi time ostala potpuno bez odbrane. 1943. godine, kada se sastalo najviše telo Jugoslavije u to doba, AVNOJ, Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije, slovenačka delegacija je naravno, takođe bila prisutna i generalu Janku Ašiću koji je bio u slovenačkoj delegaciji je, obećano da će njihova armija da bude sastavni deo jugoslovenske armije i da će slovenački jezik da ostane jezik unutar vojske u Sloveniji. Međutim, to obećanje nije održano, slovenačka vojska je raspuštena. Ona je postala deo jugoslovenske vojske, gde je, naravno, nominalno postojala jednakost jezika, međutim zapovedni jezik u vojsci je bio srpski jezik. Prema tome, princip jednakosti, kada je reč o jezičkoj komunikaciji, je time flagrantno bio prekršen. Došlo je čak do jednog suđenja, suđenja četvorici u Ljubljani i na tom suđenju je korišćen srpski jezik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Time ste me doveli do drugog dela mog pitanja u vezi sa vojskom. Pomozite mi da nešto shvatim. Na primer, jedan srpski vojnik stacioniran u Sloveniji, da li bi on mogao da razume i komunicira sa običnim Slovencima na njihovom jeziku?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Pa ako bi uložio određeni napor, mogao bih, ali logično je bilo očekivano da svi govore srpski i to ne samo u vojsci,

već i na saveznom nivou, u Ustavnom sudu, dakle na svim tim nivoima, u svim tim instancama koristio se srpskohrvatski, odnosno srpski jezik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 15, drugi deo iste teme o vojsci. Prema vašem sudu, da li je JNA u Titovo vreme imala, kao što ste vi rekli, imala dva doma, dve kuće i koje su one bile?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Na neki način, da. Ta vojska je postala ideološka i politička vojska, i u središnjim delovima Jugoslavije je postala na neki način oružana snaga Komunističke partije koja je predvodila pobunu, otpor. U Sloveniji je postojala konkretna situacija, ali to sada nije važno za ovu debatu. Dakle, imala je dva doma. Ideološki gledano, jedan dom te vojske bila je Jugoslavija, ona je bila politički dom JNA i postojalo je uverenje da je vojska predstavljala jedan faktor jedinstva i da je bila garant samog postojanja Jugoslavije. Vojska je bila apsolutno naklonjena i verna predsedniku Titu koji je bio u isto vreme i predsednik države Jugoslavije i predsednik Saveza komunista Jugoslavije. Kada je on umro 1980. godine, ta vojska je ostala bez svog oca na neki način, bez svog vrhovnog komadanta, a Predsedništvo države koje je nasledilo Tita nije, odnosno vojska nije priznavala Predsedništvo kao svog vrhovnog komadanta. Došlo je u to doba do jednog sastanka između Predsedništva, koje je bilo samo formalni vrhovni komadant, i rukovodstva vojske, u martu 1990. godine, kada je došlo do izbijanja sad već poznatih sukoba i na tom sastanku se raspravljalo o tome ko komanduje Jugoslavenskom narodnom armijom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Idem hronološki što je brže moguće kroz relevantna pitanja, pa me sada zanima jedan deo iz dnevnika Borisava Jovića. Pre nego što razmotrimo delove tog dnevnika, recite nam da li ste pročitali tu knjigu i ako jeste, možete li da potvrdite da li su činjenice u njoj iznešene tačne ili nisu? Gospodine Kučan, jeste li čuli pitanje?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Da li ste pročitali knjigu Borisava Jovića? Da li nam, u vezi sa činjenicama iznetim u toj knjizi, možete da kažete jesu li one istinite ili nisu?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Opis događaja, kada je reč o predsedniku Predsedništva i meni lično i našem učestvovanju na tom sastanku je prilično precizan i tačan, ali što se tiče drugih događaja i opisa, ne mogu da vam potvrdim da li su tačni.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mi smo iz ove knjige izdvojili neke pasuse koje bi hteli da ponudimo na usvajanje odvojeno, i hteli bismo da čujemo komentare svedoka na iste. Možda biste mogli kasnije da odlučite, odnosno da raspravite o dopustivosti knjige kao dokaznog predmeta.

SUDIJA MEJ: U redu, tačno. Ja mislim da smo već rekli da ćemo to da uradimo kad za to dođe vreme. Ali mislim da zasada pasusi o kojima će da govori svedok mogu da budu usvojeni i to kada ih on identifikuje i kada potvrdi da su tačni. Molim vas broj.

sekretar: Dokazni predmet broj 448.

TUŽILAC NAJS: Sudije će videti i mogu da vide predgovor knjige, tako da ja sa vama to ne moram da pređem. Sada ću da vas zamolim da pogledate kraj strane broj 44 i ono šta tu piše. To je jedan duži deo teksta koji se odnosi na 21. septembar 1989. godine. Ja ga neću u celini da ga pročitam, to bi nam oduzelo previše vremena, već ću samo da pitam svedoka za nekoliko komentara. Pre toga ću ukratko da vam objasnim o čemu se radi u ovom konkretnom beleški, beleški za ovaj datum. Nadam se da svedok ima original pred sobom. Ako je Pretresnom veću to prihvatljivo, on ima primerak knjige na slovenačkom, ako sam dobro shvatio i mi ne želimo da zadržimo taj primerak, on može da ga zadrži i da ga odnese sa sobom, ako je to u redu sa Sudom.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kučan, mi sada gledamo belešku od 21. septembra. Pogledajte drugi pasus, radi se o jednom sastanku održanom sa Drnovšekom. Citiram: "Želi da me konsultuje u vezi sa jučerašnjim pisanjem tršćanskog Pikolija (Il Piccolo) da se u Jugoslaviji sprema intervencija vojske u Sloveniji", kraj citata. I zatim dalje, u sredini strane vidimo sledeći citat: "Slovenci su pristali da dođu večeras u 19.00, Stanovnik, Kučan, Potrč i Šinogoj". Zatim dalje, prilično dalje, vidimo sledeći zapis, pred kraj strane ukratko se objašnjava: "Potrč kratko po svakom spornom amandmanu objašnjava šta je menjano na osnovu naših primedaba. U suštini sve je ostalo isto, ništa suštinski nisu usvojili izuzev nekih kozmetičkih izmena, ali on uporno objašnjava da je apsolutno sve u skladu sa Ustavom SFRJ. Neustavno je, po njegovom mišljenju, ovo šta mi radimo. Traži da

ih ostavimo da odgovorno završe ustavne promene, a da potom Ustavni sud reaguje ako za to ima razloga. Na žalost, prema Ustavu Jugoslavije, Ustavni sud može da konstatuje nesaglasnost ustava republike sa saveznim ustavom i da pozve Republiku da usaglasi svoj sa saveznim ustavom", kraj citata. I zatim dalje, prvi sledeći paragraf u celini: "Potom sam uzeo reč, vrlo određeno sam rekao da bi prema ocenama Predsedništva usvajanje amandmana u predloženom tekstu značilo direktnu pretnju integritetu zemlje i rušenje ustavom utvrđenog poretka", ponovo kraj citata. I dalje negde na sredini sledeće strane, gde tekst počinje sa "Ante", citat: "Ante se ograđuje da nije detaljno upoznat, ali smatra da je neophodan tajm-aut dok se stvari ne rasprave. Posle naših, uglavnom jedinstvenih izlaganja, Kučan vidno uzbuđen traži da mu se objasni šta to znači, ostale mere koje stoje na raspolaganju Predsedništvu. Objasnjavamo i ja i Veljko: 'Ono šta je i ustavom i zakonom predviđeno, ništa van toga. Ne, ne, insistira i dalje samo da mu se tačno kaže", kraj citata. Pri dnu strane "Kučan se okreće meni i kaže: 'Hoćeš li da ti objasnim kako? Izgubili smo, zahvaljujući vašoj', misli na srpsku, 'dvostranačnoj javnoj ofanzivi protiv našeg rukovodstva, a posebno zbog pisma kojim ste nas pozvali da dođemo na razgovore, sa tim da unapred prihvatimo sve vaše ocene i stavove'", kraj citata. Gospodine Kučan, podsetite nas ukratko, u nekoliko rečenica, na prisutne na tom sastanku i objasnite Pretresnom veću šta se na tom sastanku događalo i koji su bili vaši razlozi za zabrinutost?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ovaj sastanak održan je 21. septembra. 26. septembra bila je predviđena sednica Skupštine Slovenije koja je trebalo da usvoji amandmane na Ustav Republike Slovenije. Sa tim amandmanima Slovenija je htela da osigura pravni put ostvarivanja svojih interesa unutar jugoslovenske federacije, odnosno ukoliko to ne bude moguće, da osigura svoje pravno i moralno pravo na samoopredeljenje. Usvajanje ovih amandmana na Ustav nastojalo se da se zaustavi na svaki mogući način. Uoči sednice ... Dakle, uoči 26. septembra, sazvana je sednica Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije i na toj sednici tražili su od nas da otkazemo, da ne održimo tu sednicu i da ukinemo sve te amandmane. U to vreme predsednik Predsedništva Jugoslavije i predstavnik Slovenije bio je doktor Janez Drnovšek. Čitavo slovenačko rukovodstvo je bilo tamo, dakle ne samo predsednik savezne vlade već i savezni ministar odbrane. Posle toga šta se od nas tražilo da se ti amandmani ne usvoje, tužilac je to relevantno citirao, rečeno je da su njima na raspolaganju i druge mere. Ja sam pitao o kakvim je drugim sredstvima reč i moje je pitanje ostalo

bez odgovora. Mi smo svi znali na šta se to odnosi, na vanredno stanje, moguće korištenje oružja kako bi se osigurao red u Sloveniji. Eto, tako smo mi živeli u Jugoslaviji tokom tih poslednjih par godina. Stalno su iznošene optužbe za kontrarevolucionarno delovanje, za antijugoslavensko delovanje, a zatim je proglašeno vanredno stanje čime se dalo ovlašćenje vojsci da suspenduje pravne vlasti i da operiše u skladu sa interesima onih koji su želeli da se to vanredno stanje uvede. Eto, na taj način smo mi shvatali taj sastanak i razgovor koji smo vodili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo. Ja ću sada da preskočim belešku od 22. septembra, jer nemamo vremena i preći ću na sledeću temu. Dakle, januar 1990. godine, XIV kongres Saveza komunista Jugoslavije, u izvesnom smislu to je bio vanredni kongres, a inače su se održavali svake četiri godine. Vi ćete samo to da mi potvrdite, a onda ćemo da pustimo jedan video snimak, hteo bih da čujem vaše komentare. Da li je vaša delegacija otišla sa tog kongresa?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da, to je bio XIV kongres, tačno je da su se oni održavali svake četiri godine i to je bila 1990. godine, to jest bila je godina kada je trebalo da se održi kongres. Međutim, sobzirom na atmosferu i situaciju, na neki način je situacija bila vanredna. Dakle, taj kongres koji je trebao da bude redovni je na neki način kvalifikovan kao vanredni kongres. Na XVIII sednici Saveza komunista taj predlog je odbijen. Zatim je bio tražen na XX sednici, na zahtev Vojvodine, oni su tražili vanredan kongres, ali i taj zahtev je odbijen. I zatim na XXII. sednici je izdato odobrenje da to zaista bude vanredni kongres. Ja sam lično naglasio da to jeste vanredni kongres, međutim protiv volje i stava slovenačke delegacije.

TUŽILAC NAJS: Mi ćemo sada pogledati odlomak iz emisije Bi-Bi-Si-ja (BBC) "Smrt Jugoslavije" (The Death of Yugoslavia). Ja ću da zamolim da to postane dokazni predmet, u stvari to već jeste dokazni predmet broj 447, pod tabulatorom 7.

SUDIJA MEJ: To je taj video prilog?

TUŽILAC NAJS: Da. Tako je. Tu imamo ne samo snimak sa kongresa, već i zapažanja koje su izneli drugi ljudi. Ja bih želeo da svedok na to iznese svoje komentare. Još uvek nemamo transkript, izvinjavam se zbog toga, ali ovo je ionako na engleskom, pa se nadam da neće da smeta Pretresnom veću.

(Video snimak)

Novinar: Instrument koji je izabrao Milošević bio je Savez komunista Jugoslavije. On je sazvaio vanredni kongres SKJ. Dok su delegati stajali uz himnu o bratstvu i jedinstvu, znali su da je ovaj kongres sazvan da slomi i potuče drske Slovence.

Slobodan Milošević: Slovenačko partijsko rukovodstvo imalo je želju da nametne neku svoju viziju, neko svoje rešenje buduće Jugoslavije.

Novinar: Kučan je imao samo jednu nadu, druga po veličini republiku u Jugoslaviji, Hrvatsku.

Ivica Račan: Mi smo držali sa tim u vezi u toku, pa čak i onda kada su žestoko raspravljali među sobom.

Novinar: Milošević je za predsedavajućeg izabrao jednog od lidera koji mu je dugovao svoj uspeh i karijeru. To je bio prvi kongres SKJ kojem je predsednik Crne Gore ikada prisustvovao.

Momir Bulatović: Moj otac je bio ponosan, kako je njegov sin pametan, baš onako mlad došao da sjedne na tako visoko mjesto i poziciju. Na mene kao predsedavajućeg je vršen veliki pritisak da dajem što pre riječ delegatima iz Slovenije koji su trebali da iznesu amandmane na glasanje. I znam da smo onda glasali i mahali sa onim kartonima crvenim i zelenim ...

Borisav Jović: I glasalo je, imali smo tada one crvene i zelene kartone, desilo se stvarno da brojni njihovi amandmani su odbijani, a onda su oni kad se jedan amandman odbije, ustajali i kazali: "Ako ovako nastavite, vi ćete rasturiti kongres" ...

Milan Kučan: Slovenci su učinili odlučujući korak da bi okončali tu unutrašnju borbu, mislilo se da Slovenci nisu dovoljno hrabri za takav korak ...

Novinar: Ovaj poslednji primer srpskog dominirajućeg ponašanja šokirao je delegate iz drugih republika.

Ivica Račan: Vidjeo sam sa koliko strasti je upravo to bilo izbacivano iz predloga dokumenta, sa žestokim aplauzima. A svi amandmani da budu ta osnova za diskusiju sa daleko više tolerancije međusobne i promišljanja što nam je činiti za revitalizaciju Saveza komunista Jugoslavije ...

Momir Bulatović: Ako bismo sada krenuli u iznošenje i elaboraciju argumenata, kongres bi trajao dva mjeseca. Dozvolite, ja se izvinjavam svima vama ...

Novinar: Srpski blok nije pokazivao milost. Slovenci su u pauzi održali krizni sastanak. Kučan je znao da će, ako odu, on da budu optužen za haos koji bi mogao da proguta Jugoslaviju. Ponudio je dogovor ...

Momir Bulatović: Uslovi su bili da ne budu preglasani u svakom pogledu, da se neki od osnovnih amandmana usvoje ...

Borisav Jović: Šta znači? Diskutuje se o amandmanu pa se glasa. Ako još jednom budete ovako izglasali, mi ćemo napustiti kongres. Pa to nema smisla. Kakav je to način i to u plenarnom, na plenarnoj sednici gde je sala, 4.000 ljudi tamo, tamo sedi

Osoba 1: Na to su trebali računati odmah, a ne ovde da nas ucenjuju. Ja predlažem da se taj njihov ultimativni stav ne prihvati a oni neka izvole, neka napuste i neka puste nas primitivce da organizujemo ovu partiju ...

Momir Bulatović: Nervoza je rasla, svi smo se znojili, i onda je kamen krenuo nizbrdo ...

Vasil Turpukovski: Trenutak pre objavljivanja konačne odluke, ja sam još bio za govornicom kada je Ribičić tražio reč. Niko mu nije dao reč i on je jednostavno otišao ...

Ciril Ribičić: Da su se, na žalost, stekli uslovi da napustimo XIV kongres Saveza komunista Jugoslavije ...

Vasil Turpukovski: U tom trenutku svi slovenački delegati su napustili dvoranu.

Slobodan Milošević: To je bila jedna igra, prilično prljava, ali i prilično prozirna.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kučan, ovaj snimak koji smo upravo videli, zajedno sa zapažanjima koje smo čuli, da li sve to odražava napetost i teškoće tog kongresa?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da. Vrlo verno to odražavaju, naročito ovaj aplauz koji smo dobili kada smo napuštali prostoriju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Videli smo glasanje listićima. Da li ste nešto primetili u postupcima optuženog u momentu glasanja?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, treba da kažem par rečenica pre nego što odgovorim na pitanje. Ovaj kongres je diskutovao o najsuštinskijim političkim pitanjima Jugoslavije i ono šta smo mi predlagali u toj diskusiji na Kongresu je da se razgovara o koncepciji budućeg zajedničkog življenja u Jugoslaviji, da li postoji interes za takvu zajednicu i u kojim okolnostima, pod kakvim uslovima. Treba da ostanemo članovi iste organizacije i da na taj način demokratizujemo život u Jugoslaviji. Sadržaj amandmana koje smo mi predlagali u tu svrhu, bio je sledeći: da se uvede politički pluralizam i da se podrži, jer je on već postao stvarnost u Jugoslaviji, u Sloveniji su već održani

izbori u skupštini, da se započnu politički procesi u Jugoslaviji; da se izbaci iz zakonodavstva odredba o takozvanom "verbalnom deliktu", kao i da se zabrani mučenje političkih zatvorenika, kao i politička suđenja i tako dalje. Mi smo takođe tražili da veze između saveznih jedinica budu drukčije, da sve savezne jedinice budu autonomne i da nadglasavanje postane nemoguće. Postojala je atmosfera... Vladala je atmosfera da se slovenački komunisti i njihova pozicija na ovom Kongresu izoluju, da se slovenačkim delegatima na ovom Kongresu ne pruži nikakva podrška od strane delegata iz drugih republika i pokrajina. To se već desilo tokom diskusije unutar komiteta i na samoj sednici Kongresa. Na taj način skoro svi naši amandmani su odbačeni, a Milošević koji je, tačnije Ciril Ribičič je tada rekao da slovenački komunisti više ne vide svoje mesto u takvoj organizaciji i da će oni te stvari da rešavaju kod kuće. Samo sam hteo ukratko da vam opišem situaciju pošto je ona već kulminirala. Zaista su postojali kartoni za glasanje, i optuženi je bio prvi ili među prvima koji je podigao svoj karton, a njega je zatim sledila većina na Kongresu, i podigli su kartone iste boje kao i optuženi, time odbacivši slovenački predlog.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste sami već rekli da ovaj aplauz koji je pratio napuštanje slovenačke delegacije nije bio bez značaja. Da li želite još nešto o tome da nam kažete, pa ćemo da pređemo na sledeću temu.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da, možda trebada kažmem da svi oni koji su nas ispratili aplauzom nisu zaista shvatali da to znači raspad Jugoslavije, kraj Jugoslavije. I Ivica Račan koji je bio na čelu hrvatske delegacije je predložio da se ta sednica kongresa prekine, da se održe konsultacije i da se tek potom nastavi. Međutim, optuženi je rekao da diskusiju ne treba prekidati već da treba da se napravi novi kvorum, nova većina koja će da omogući kongresu da donosi odluke, jer ako bi se prihvatio predlog Ivica Račana, to bi značilo obezglavlivanje i raspuštanje Saveza komunista Jugoslavije. To se i dogodilo, kongres jee prekinuo svoj rad i nikada više nije nastavio. I to je takođe bila objava kraja Jugoslavije kao države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Sada ćemo preći na paragraf 26 u rezimeu, to je maj 1990. godine i razoružanje slovenačke Teritorijalne odbrane. Da bismo išli brže, mogu li da vas zamolim, gospodine Kučan, da pogledate dokazni predmet 447, tabulator 3 i molim da se engleska verzija stavi na grafoskop. Radi uštede vremena, skrat ćemo opis ovog dokumenta koji je datiran na 14. maj i potiče iz Sekretarijata za narodnu odbranu. Tu

piše: "Strogo poverljivo", naslov je "čuvanje naoružanja i municije" i njime se naređuje komandama vojnih oblasti i štabovima Teritorijalne odbrane da preuzmu na čuvanje svo naoružanje i municiju Teritorijalne odbrane i da je stave u skladišta JNA. Pri realizaciji tih zadataka razmatraće se eventualna mogućnost ukidanja pojedinih manjih jedinica Teritorijalne odbrane čije se oružje i municija ne mogu čuvati u skladištima i magacinima JNA". Možda takođe treba da pogledamo i tabulator broj 2: "Izuzetno gde su objekti TO veoma udaljeni i ne postoje uslovi i mogućnosti da se naoružanje i municija TO smesti u skladištima i magacinima JNA, smeštaj i čuvanje organizovati u magacinima TO sa stražarskim obezbeđenjem jedinica JNA.". Ovo je potpisao general Adžić, a datum, kao što smo videli, do kada ovo treba da se izvrši je 21. maj. Ako sada pogledamo Jovićev dnevnik, to je dokazni predmet 448, i ako koristimo paginaciju na dnu strane to bi bila strana 131, izvod za 17. maj, gde piše: "Preduzimamo mere da se u Sloveniji i Hrvatskoj oduzme oružje iz civilnih magacina TO i da se prenese u vojne magacine. Nećemo da dozvolimo da oružje Teritorijalne odbrane zloupotrebe u eventualnim sukobima ili za nasilno otcepljenje. Praktično smo ih razoružali. Formalno, ovo je uradio načelnik Generalštaba, ali faktički po našem nalogu. Slovenci i Hrvati su oštro reagovali, ali nemaju kud". Beleška za 18. maj 1990. godine: "Nalazim se na vikendu u Nikšiću. Uveče me nazove Milan Kučan, žali se na oružje. Kaže da se narod suprotstavlja, da može da bude žrtava. Zakazao je zbog toga sednicu predsedništva Slovenije, pita da li možemo da se nađemo da i o tome razgovaramo. Kako da ne, kažem mu ja, da se javi u ponedeljak ujutro, pa da ugovorimo susret. Inače, kažem mu, čuo sam preko radija za tu akciju, ne znam o čemu se radi, ali preporučujem da ne dolaze u sukob sa Armijom, da predaju oružje, a u ponedeljak ćemo sve korigovati ako treba. Počelo je žestoko. Stipu Šuvara su odmah pozvali u Zagreb da referiše šta smo to zaključili u vezi sa nastupom u Skupštini Jugoslavije". Mislim da ne treba sa ovim da nastavljam, prelazim na 21. maj na istoj strani, strana 131 na engleskom. "Došli su Kučan i Drnovšek da razgovaramo o oduzimanju oružja slovenačkoj Teritorijalnoj odbrani na osnovu odluke Predsedništva da se svim republičkim Teritorijalnim odbranama oduzme oružje i stavi pod kontrolu JNA. Sa naše strane pored mene su Veljko Kadijević i Anton Stari. Kučan je govorio naširoko, nisu bili obavešteni ni od koga, oružje je prvo preneto, pa su oni saznali. Ne znaju suštinu, razloge ni cilj. Oni to shvataju kao razoružanje. Smatraju da je time ugrožen suverenitet republike. Traže i da im se pokaže naređenje, kako glasi i ko ga je izdao. Objašnjenje Generalštaba smatra nedovoljnim. Misli da u ustavu nema pokriće za takvu

meru. Oružje su oni kupovali, oni su odgovorni za vođenje Teritorijalne odbrane, a tako se sa njima postupa, da im se i ne kaže, a uzme se oružje. Veruje da je u pitanju politička intervencija, a to je ugrožavanje njihovih suverenih prava. Možda je neposredni uzrok tome klima koja je nastala u Sloveniji posle mog inauguracionog govora i kritika tog govora u Sloveniji i Hrvatskoj. Političko stanje u Sloveniji zbog uzimanja oružja, vrlo je teško, nije siguran kako može da se sanira. Traži da budu tačno informisani o čemu se radi, da im se vrati oružje, a oni će da osiguraju uslove čuvanja, da se smeni komandant TO za Sloveniju i da se vidi kako smanjiti političke tenzije. Veljko je objasnio da je mera preduzeta u celoj zemlji, a ne samo u Sloveniji, zato što su magacini slabo obezbeđeni, a međunacionalna i uopšte politička situacija se naglo pogoršala, da je to isključiva nadležnost vojske, čuvanje oružja i rukovanje njime, da to nije stvar Republike i da one, republike, žele da se mešaju u vojna pitanja, a na to nemaju pravo. Ako obezbede dobre uslove zaštite, može da se razmotri i vraćanje oružja, ali to podrazumeva bar jednu naoružanu jedinicu, a ne jednog stražara, koja će u slučaju napada da odbije otimanje oružja. Sve njihove nadležnosti ostaju, uključujući i korišćenje oružja iz vojnih magacina za obuku, vežbe i drugo. Naravno, Kučan nije bio zadovoljan". A sada beleška od 22. maja: "Veljko me informiše o razgovoru sa Antom Markovićem. Sinoć je tri sata razgovarao sa njim i kao ubedio ga da prihvati naš koncept nastojanja da uvedemo pravni i ustavni red u zemlji. Veoma sumnja u stvarne namere Anta Markovića, ali to ćemo budno da pratimo". I tako dalje, i tako dalje. Pošto nemamo vremena ja ću da pređem na svoja pitanja. Imajući u vidu ove materijale, da li ste vi unapred znali za ovo razoružanje?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, niko nas nije o tome obavestio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ova naređenja koja smo videli, da li ste otkrili da li je to naređenje koje se odnosi na celu saveznu državu Jugoslaviju ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ovo naređenje takvo kakvo je prvi put sada vidim pred sobom. Imao sam priliku da vidim drugo naređenje koje je izdato na osnovu ovog naređenja od strane komandanta Pete vojne oblasti u Zagrebu i to naređenje se tiče povlačenja naoružanja Teritorijalne odbrane u Sloveniji. To naređenje izdato je 15. maja, a to je upravo dan kada je isticao mandat predsednika Predsedništva SFRJ doktora Drnovšeka koji je predstavljao Sloveniju i kada je tu dužnost preuzimao doktor Jović u ime Republike Srbije. Ovo se desilo posle jedne situacije kada su održani prvi demokratski izbori u aprilu. Mi smo već tada izabrali novu skupštinu, novi

parlament u Sloveniji i zagrebačko naređenje je stupilo na snagu onog dana kada je bila prva sednica tog parlamenta, kada je izabrana nova vlada i kada je novo Predsedništvo položilo zakletvu. I ja sam na opštim izborima izabran za predsednika tog Predsedništva. Tako da što se tiče tog naređenja, kada su nas nazvali ljudi iz opština i počeli da nam pričaju o tom naređenju da je armija došla sa zahtevom da predaju oružje, to je bilo prvi put da smo mi čuli za to od ljudi u opštinama i to smo smatrali naređenjem da se razoruža slovenačka Teritorijalna odbrana. Na kasnijim razgovorima pokazalo se da je njihov argument bio da se spreče nove vlasti u Sloveniji da koriste ovo oružje. Samo da vam skrenem pažnju da se radi o maju 1990. godine. Formalno govoreći, Slovenija je razmišljala i razgovarala o svojoj nezavisnosti, autonomiji i odvajanju od Jugoslavije tek kada smo započeli pripreme za referendum u decembru 1990. godine. Tako da razloga da se misli ili veruje da će Slovenija da koristi ovo naoružanje radi otcepljenja od Jugoslavije nije bilo. Takvih razloga nije bilo. Nije bilo nikakvih ni krađa oružja iz slovenačkih magacina TO, jer su oni bili jako dobro čuvani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sve ostalo što sam hteo da vas pitam u vezi sa razoružanjem je već pokriveno ovim dokumentima. Da li ste, to je u paragrafu 27 vašeg rezimea, da li ste kontaktirali sa generalom Hočevarom i tražili objašnjenje?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da, tako je bilo. Hteo sam da stupim u kontakt sa generalom Hočevarom. Međutim, ako smem, časni Sude, da kažem par stvari pre nego što odgovorim. Teritorijalna odbrana Jugoslavije bila je sastavni deo oružanih snaga Jugoslavije. Ona je osnovana 1968. godine, posle napada snaga sovjetskog Varšavskog pakta (WTO, Warsaw Treaty Organization) na Čehoslovačku (Czechoslovakia). U mirnodopsko vreme sva ovlašćenja za Teritorijalnu odbranu imale su republike koje su je finansirale iz svojih nacionalnih budžeta i kupovale naoružanje i druga sredstva, i to se čuvalo za slučaj opasnosti od rata. Komandant Teritorijalne odbrane bio je imenovan od strane Predsedništva Jugoslavije, ali uvek posle konsultacija sa republikama i republičkim organima. General Hočevar imenovan je za glavnog komandanta Teritorijalne odbrane, ali bez ikakvog odobrenja Republike Slovenije, šta je inače bilo predviđeno zakonom. Kada su me opštine obavestile da se od njih oduzima naoružanje Teritorijalne odbrane, ja sam tražio od Hočevara da mi objasni o čemu se radi. A on mi je rekao: "Mi zamenjujemo staro trofejno oružje najmodernijim oružjem". I tako se i nastavilo. Ja sam insistirao da se sastanemo, a on mi je odgovorio

sledeće: "Ja sam zapravo dobio uputstva da ni vi, niti bilo ko drugi iz političkog rukovodstva Slovenije ne treba da budete obavješteni o ovoj aktivnosti". On se našao u situaciji kada mu nije bilo sasvim jasno čija naređenja treba da sluša. I on je poslušao ovo naređenje zato što mu se činilo da tako treba.

TUŽILAC NAJS: Da sada pređemo na tabulator 2, dokaznog predmeta 447, Pretresno veće ima prevod ovog govora. Međutim, postoji neka razlika između ove poboljšane verzije i verzije koju ćemo da vidimo na ekranu. Izvinjavam se, to je ...

SUDIJA MEJ: Tabulator 6.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što pogledamo ovaj insert, želim da napomenem da mislim da se radi o junu 1990. godine kada je optuženi govorio u srpskoj Skupštini.

(Video snimak)

Novinar: Predsednik Predsedništva Srbije, Slobodan Milošević obratio se poslanicima u Skupštini Srbije ovim rečima, objašnjavajući nacrt najvažnijeg republičkog akta. Prema novom Ustavu, jedinstvena Srbija je uspostavljena kao suverena država ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, u ovim okolnostima, pošto imamo spreman transkript, mislim da je najbolje da ja čitam na engleskom, a svedok je čuo traku koja je prikazana juče i mislim da je se seća.

SUDIJA MEJ: Pošto imamo to pred sobom, možete da nam podvučete na šta treba da obratimo pažnju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, naravno. Znači sada treba da pogledamo ovo gde novinar rezimira i gde se kaže: "Novi Ustav treba da jedinstvenu Srbiju uspostavi kao suverenu državu". Zatim se dalje naglašava da: "Federalna Jugoslavija predstavlja glavni politički izbor za Srbiju. Međutim, sobzirom na jako izraženu dezintegraciju i konfederativne tendencije u nekim delovima zemlje, Milošević kaže da je zbog toga spremljen nacrt

Ustava u kome se razmatraju druge opcije za Srbiju kao nezavisnu državu. Novi Ustav, između ostalog, treba da spreči bilo kakve pokušaje prečutnog prelaza sa federalne Jugoslavije na konfederaciju ... To je trenutak u kojem Srbija treba jasno i na vreme da kaže da su njene administrativne granice povezane sa federalnim uređenjem Jugoslavije i ukoliko neko želi da menja taj federalni sistem i ukoliko dođe do konfederalizacije zemlje, otvaraju se mnoga ustavna pitanja. Konfederacija nije država, već savez samostalnih država, pa prema tome konfederacije nema, čak i da je svi politički subjekti Jugoslavije hoće, u okviru postojećih administrativno određenih granica između republika". Zatim novinar daje svoje komentare, pa ponovo govori optuženi, to je na drugoj strani: "Zbog toga, zbog značaja i dalekosežnih posledica ostvarenja projekata političke reforme u Srbiji i u interesu stabilnih političkih uslova u Srbiji, ja predlažem da građani izraze svoje mišljenje o nacrtu Predsedništva Srbije prvo kroz referendum. Na taj način prvo ćemo da eliminišemo nepotrebne sukobe i da oduzmemo koaliciji koja deluje protiv Srbije svaku osnovu za optužbe, da mi pokušavamo da nametnemo novi Ustav na nedemokratski način, posebno danas kada antistrpska koalicija vodi kampanju bez presedana protiv Srbije i u zemlji i u inostranstvu i kada na Kosovu vidimo još jednu mizernu predstavu u čijem scenariju učestvuje čak i parlament pokrajine. Povlačenje najvišeg organa te pokrajine na neustavan i nezakonit način u borbi albanskih separatista je najbolji dokaz da albanska demokratska alternativa nije ništa drugo do nacionalistički pokret za otcepljenje Kosova i Metohije, odnosno pokret protiv države Srbije i njenog integriteta. Zbog toga sa ovog mesta želim da kažem da će srpska država smatrati svaki pokušaj oduzimanja njene teritorije činom protiv države i protiv naroda i u skladu sa tim će da postupa". Gospodine Kučan, vi ste videli jučerašnju ovaj video snimak u uslovima kada je zvuk mnogo bolji. Vidimo šta je optuženi rekao u vezi sa granicama koje bi mogle da budu otvoreno pitanje. Molim vas, pazite na vremenska ograničenja i kažite nam vrlo kratko kakvo je bilo značenje ovog govora i kakav je bio efekat koji je on proizveo na vas i druge?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ovaj snimak sa sastanka Skupštine Republike Srbije kada se razgovaralo o predlogu Predsedništva Srbije za novi Ustav Republike Srbije. Ova sednica se održava u vreme kada u Jugoslaviji svi tražimo način da se razreši kriza. Na raspolaganju su razni koncepti. Mi smo se u Sloveniji tokom tog perioda zalagali za jedan novi dogovor, novi sporazum prema kome je buduća država Jugoslavija zamišljena na realizaciji interesa da se živi u jedinstvenoj državi, odnosno da se interesi na taj način

realiziraju i ostvare. Međutim, kada smo videli da takav interes ne nailazi na razumevanje, mi smo ponudili jedan niz opcija. Jedna opcija je bila konfederacija koja bi se sastojala od republika bivše Jugoslavije. Ovaj predlog, odnosno nacrt srpskog Ustava koji je usvojen u jesen 1990. godine, zapravo govori o shvatanju konfederacije političkog rukovodstva u Srbiji. Navodi se da konfederacija nije država i takođe se naglašava da oni nisu mogli da usvoje tu opciju budući da bi mogla da se postavljaju politička pitanja, uključujući i pitanje međudržavnih granica. Polazna tačka je bila sledeća, granice između republika u Jugoslaviji jesu, odnosno trebalo bi da budu administrativne granice, šta je zapravo u suprotnosti sa činjenicama. Prvi Ustav posle Drugog svetskog rata odredio je granice. Granice su uspostavljene na osnovu konsenzusa i posle toga nadalje svi ustavi Jugoslavije uključivali su odredbu prema kojoj međurepubličke granice ne mogu da se menjaju bez konsenzusa svih drugih republika. Ja ovu poruku razumem na sledeći način i budući da je to bilo vaše pitanje, dozvolite mi da vam odgovorim na sledeći način. Naime, poruka se sastojala u sledećem, ako bi se Jugoslavija raspala, i ako bi se išlo na druge opcije kao šta je konfederacija, Srbija se nikad ne bi složila sa takvom situacijom, odnosno sa situacijom da delovi srpskog narod žive izvan teritorije Republike Srbije, da to, dakle, srpsko stanovništvo ostane van granica srpske republike. To je različito od onih koncepata o kojima sam govorio u uvodnom delu svoga iskaza. Mi smo imali drugačije shvatanje jugoslavenske države. Prema tome, odluke su bile vrlo različite. Dozvolite da naglasim, ovo je bio pristup putem kojeg je Srbija nastojala da reši srpsko nacionalno pitanje, a to je bilo vrlo teško pitanje za rešavanje. Alternativa je bila da se koriste evropski standardi i kriterijumi, međunarodni standardi i kriterijum kako bi se zaštitila i garantovala prava etničkih Srba koji žive kao manjina u drugim republikama u Jugoslavije, naročito u Republici Hrvatskoj i Republici Bosni i Hercegovini. U ovoj poslednjoj Srbi su bili jedan od tri konstitutivna naroda. Kao što je naglašavala srpska politička doktrina tokom čitavog ovog perioda, naime da Srbi ne mogu da žive kao etnička manjina u bilo kojem delu Jugoslavije, ovaj pristup je bio, filozofski gledano, logičan nastavak te doktrine. Međutim, oni su takođe dali do znanja, implicirali da bi granice mogle da se promene silom.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, ovo bi bio dobra trenutak za pauzu.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako bih dobio još pola sata mislim da bi to onda bilo sve, mislim da mi onda ne bi trebalo više vremena. To znači da ću

sve zajedno da potrošim negde oko dva sata, i mislim da ću ostaviti dobar deo jutra za unakrsno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: To ćemo da razmotrimo. Gospodine Kučan, sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta. Molim vas da za vreme pauze ni sa kim ne razgovarate o svom svedočenju dok se ono ne završi. To je uputstvo koje dajemo svim svedocima. Molim vas da se vratite u sudnicu za 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, imate dodatnih pola sata. Možda ćemo danas zasedati nešto duže u svetlu toga, ali o tome ćemo da odlučimo kasnije. Osim toga, rečeno mi je da možemo danas da produžimo zasedanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zahvaljujem se. Gospodine Kučan, pozabavićemo se nekim pitanjima vrlo kratko, jer nema potrebe za detaljima. Prelazimo na paragraf 36 rezimea koji je na raspolaganju sudijama. Plebiscit o kojem ste nam već govorili je održan u decembru 1990. godine. Rezultati su išli u prilog nezavisnoj državi i odluka je u tom smislu odložena za šest meseci, kao što ste nam već rekli. Samo kažite da ili ne, da li je to bio slučaj?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragrafi 39 i 40 rezimea, vi ste iz nekih pasusa objavljenog Jovićevog dnevnika saznali za mogućnost sastanaka između Kadijevića i Miloševića, dakle zatvorenih sastanaka između Kadijevića, Miloševića i Jovića na temu vojnih pitanja. Da li ste vi znali, da ili ne, za te sastanke u to vreme ili su vam postali poznati tek nakon što ste pročitali knjigu ili ste za njih saznali na neki drugi način?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, u to vreme za te sastanke nisam znao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 41, da li su se Hrvatska i Slovenija negde u to vreme zalagale za koncept konfederacije, šta je odbačeno na sastanku Predsedništva u januaru 1991. godine na kojem su bile prisutne republičke vlasti?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da. U leto 1990. godine donešena je odluka na Predsedništvu Jugoslavije da Slovenija i Hrvatska moraju da elaboriraju taj svoj nacrt, a ostale četiri republike takođe trebaju da se izraze. Dakle, bio je

to jedan moderan koncept konfederacije. Međutim, ta ideja je u potpunosti odbačena na sledećem sastanku Predsedništva u januaru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 42. Da li su održani razgovori između srpske i slovenačke delegacije u januaru 1991. godine? Tom prilikom vi ste bili na čelu slovenačke, a optuženi na čelu srpske delegacije. Da li je na tom sastanku bilo rasprave o konfederaciji i da li je zatim u februaru došlo do sastanka republičkih Predsedništava u Beogradu? Ponovo je razmatrana konfederacija i nju su ponovo odbacili Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Makedonija. I kao rezultat toga, da li je vama postalo jasno da konfederacioni model neće da bude prihvaćen?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da. Plebiscit o nezavisnosti Slovenije je održan 23. decembra 1990. godine, a rezultati su objavljeni 26. decembra, kada su objavljeni i dokumenti. Postoje dve karakteristike tih dokumenata koje želim da naglasim. Prvo, Slovenija je želela da reguliše sve odnose sa ostalim republikama, posle ostvarivanja svoje nezavisnosti i to putem konsenzusa, kao i da se vidi kakve su mogućnosti za buduću suradnju na institucionalnom nivou između jugoslavenskih republika. Druga karakteristika tada objavljenih dokumenta, posle plebiscita ili negde u to vreme je je sledeća, naime, da će skupština i vlada morati da sprovedu sve potrebne korake i mere kako bi Slovenija postala nezavisna država. Tu odluku su oni temeljili na Ustavu i drugim pravnim dokumentima Republike Slovenije. Slovenačko političko rukovodstvo je tada takođe odlučilo, kada je reč o njihovim namerama u pogledu modaliteta nezavisnosti i načina regulisanja odnosa sa drugim republikama, da se to ostvari na direktan način, putem direktnog kontakta i razgovora sa rukovodstvima drugih republika i putem sastanaka sa saveznim telima koja su trebala da funkcionišu samo kao posrednici između republika i pokrajina. Naš stav je bio da konstitutivni delovi Jugoslavije jesu republike, republike federacije, zapravo federalne republike. Stoga je na sastanku koji sam već spomenuo 10. januara 1991. godine koji je bio bilateralne prirode između, dakle, rukovodstva Slovenije i rukovodstva Srbije, dakle, stoga je i održan taj sastanak, delegacije na tom sastanku, ja sam bio prisutan na tom sastanku, kao i optuženi, mi smo ustanovili da je upravo došlo do kraja, da nema više ništa od tog koncepta da se Jugoslavija transformiše u konfederaciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako se ...

prevodioci: Prevodioci mole svedoka da uspori.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kučan, proveodioci vas mole da usporite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako se približava vreme proglašenje nezavisnosti Slovenije, znamo da je i Hrvatska objavila svoju nameru da proglasi nezavisnost u isto vreme. Da li je na Brdu došlo do jednog sastanka 11. aprila 1991. godine, da li su time nastavljeni pregovori i diskusije? To je paragraf 45 ovog rezimea. Za vreme tog sastanka, za vreme pauze, da li ste otišli da nasamo prošetate sa optuženim i da li ste tom prilikom razgovarali o teškoćama i frustracijama koje su posledica tog sastanka? Možete li da nam kratko kažete šta vam je optuženi rekao?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da. Do tog sastanka je doista došlo... Bio je to jedan od sastanaka koji su se redovno održavali posle januara 1991. godine, dakle redovni sastanci predsednika republika kako bi se razgovaralo samo o jednoj temi, koji je izlaz iz krize i kako prestrukturisati način života i saživota u Jugoslaviji, da li može da se nađe nekakva formula za budućnost. Taj konkretni sastanak na Brdu kod Kranja je bio jedan u nizu takvih sastanaka i zaista to pitanje je bilo na dnevnom redu. Ja sam rekao da 26 meseci između donošenja odluke i plebiscita i nezavisnosti je prošlo i da bi diskusija trebalo da postane konkretnija. Predsednik Tuđman je takođe na tom sastanku rekao da ukoliko Slovenija to učini, Hrvatska će istog dana isto da učini. Mi smo o tome razgovarali sa optuženim i kada smo zajedno on i ja otišli u tu šetnju, o istome je bilo reči. I optuženi mi je posle toga rekao: "Ako Slovenci stvarno žele da napuste federaciju, u tom slučaju mi tome nećemo moći da se suprotstavimo. Međutim", rekao je, "moraće da se ispune određeni uslovi pre nego što Slovenija bude mogla da napusti Jugoslaviju. Međutim, to isto ne može da važi i za Hrvatsku, u svetlu činjenice da dobar deo srpskog naroda živi na teritoriji Hrvatske. Postoje krvne veze sa Hrvatskom". I kada smo čuli taj predlog srpskog Ustava na snimku koji smo videli, rečeno nam je da nije moguće da se prihvati bilo koji drugi oblik odnosa republika u Jugoslaviji sem federacije, inače će u tom slučaju otvorenim da ostani sva ostala pitanja, uključujući i međurepubličke granice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 49 rezimea. Slovenija je proglasila nezavisnost 25. juna 1991. godine i objavljeni su relevantni dokumenti koji su, kao što ste sami rekli, bili otvoreni za razmatranje. Pretpostavljam da je

bilo neizbežno da se tog dana, odnosno te večeri, slavi zbog proglašenja nezavisnosti?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da, 25. juna slovenačka Skupština je usvojila glavne instrumente, osnovnu Povelju o nezavisnosti Slovenije kao i Ustavni zakon kojim se ta Povelja sprovodi, kao i Deklaraciju o nezavisnosti u kojoj je stajalo ono šta sam ja pokušavao da kažem celo to vreme, naime da je Slovenija donela odluku da ostvari svoje pravo na samoopredeljenje, ali da to ne želi da učini na štetu ili protiv prava drugih naroda u Jugoslaviji. Takođe je stajalo da želi da razrešiti i srediti sve odnose, kako u istorijskom kontekstu, tako i u budućnosti i takođe da se dogovori o oblicima saradnje u budućnosti. Ti dokumenti su objavljeni sledećeg dana, 26. juna i te večeri to je proslavljeno, događaj je proslavljen. Ova odluka je bila takve prirode, nju su, naime, doneli građani Slovenije, ona se odnosila na autonomiju i nezavisnost slovenačke države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Znamo da je došlo do jednog kratkog vojnog sukoba između Slovenije i JNA. Kada je on počeo i kada se završio?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Agresiju je sprovela JNA i to odmah posle proslave proglašenja nezavisnosti, ako se dobro sećam, negde u 2.00, 2.30. Iz kasarni su izašli tenkovi i uputili se na spoljne granice Republike Slovenije. Ta odluka izgleda, mada mi o tome ništa konkretno ne znamo, verovatno je usvojena na nekom sastanku savezne vlade, ali mi smo je smatrali nelegalnom i neustavnom, jer je jedino Predsedništvo Jugoslavije moglo da donese takvu odluku. I taj sukob, agresija, odnosno rat u Sloveniji je prvo prekinut, pa onda završen 7. jula, razgovorima koji su organizovani na brionskim ostrvima na predlog ministarske trojke Evropske zajednice (European Community). Za vreme tog perioda od 27. juna do 7. jula, oni su na određen način tako intervenisali, na taj način što su održavali te pregovore, naime, tadašnji ministar spoljnih poslova Holandije (Holland) Hans van der Bruk (Hans van den Broek) je vodio te pregovore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: JNA se povukla iz Slovenije. Kada je do toga došlo, šta ste primetili u vezi tog povlačenja i gde se povukla JNA?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Odluka JNA je bila... Ona se povukla. Odluka JNA ili ostatka JNA, jer u njoj više nije bilo Slovenaca ili Hrvata ili pripadnika drugih naroda, ta odluka je usvojena na saveznom Predsedništvu na sastanku 18. jula, 10 dana posle sastanka na Brionima. Predsedništvo je odlučilo da se to povlačenje završi u roku od tri meseca i poslednji vojnik je

napustio slovenačku teritoriju 26. oktobra iste godine. Među dokumentima koje je slovenačka Skupština 26. juna usvojila, odlučeno je da period prvo bude pet godina, međutim Predsedništvo je zatim odlučilo da će to biti samo tri meseca. JNA se nije povukla negde drugde u Sloveniju i Hrvatsku već je uglavnom ostala skoncentrisana u Bosni i Hercegovini, i to uglavnom na teritorijama većinski nastanjenim srpskim stanovništvom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Dokazni premet 448, odlomci iz Jovićevog dnevnika. Na strani 311 je jedan od tih beleški koju ste vi analizirali. Zanima nas beleška od 5. jula gde Jović kaže: "Slobodan i ja zakazali smo sa Veljkom Kadijevićem razgovor koji smatramo odlučujućim. Stanje u zemlji je skoro tragično, JNA u Sloveniji poražena i potučena, moral vojske pao na niske grane", kraj citata. Zatim dve strane dalje, beleške od 15. jula 1991. godine, citat: „Konačno smo usvojili odluku o povlačenju JNA iz Slovenije. Formalno, odluka je glasila da se jedinice JNA iz Slovenije privremeno razmeštaju na nove položaje" i tako dalje. Zatim beleška za 30. jul 1991. godine: "Sedimo u mojoj kancelariji Veljko, Slobodan i ja, pred sednicu Predsedništva sa predsednicima republika o budućnosti Jugoslavije". Zatim jedan pasus niže: "JNA se transformiše u vojsku onih koji žele da ostanu u Jugoslaviji". Gospodine Kučan, ja imam još jako malo vremena. Vi ste pročitali ove beleške koje sam citirao. Da li ima nešto posebno šta želite da kažete u vezi njih? Da li oni odražavaju ono šta se u to vreme događalo, mada vi za to u to vreme možda i niste znali?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Osim sastanka Predsedništva koje sam spomenuo, dakle nije bilo reči o 17. julu, već o 15. julu, mi nismo imali nikakve informacije o ovom sastanku. Međutim, povlačenje JNA iz Slovenije potvrđuje ono šta mi u ovim beleškama nalazimo. Naime, vidimo koji su razlozi zašto oni idu tamo i koji su njihovi zadaci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste takođe videli i odlomke iz Kadijevićeve knjige koja još uvek nije postala dokazni predmet, ali će uskoro da postane na isti način?

sekretar: Časni Sude, to je dokazni predmet Tužilaštva broj 449.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako bismo uštedeli na vremenu, ne morate sada da gledate ove delove. Gospodine Kučan, recite nam kakvo je vaše

mišljenje, kakav je vaš stav u vezi sa načinom na koji je Kadrijević opisao proces nacionalizacije armije posle njenog povlačenja iz Slovenije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Koji isečak? Ako se radi o knjizi ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Kada je ta knjiga objavljena, ja sam je pročitao. Recite mi šta želite da znate u vezi sa tom knjigom?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se sećate nečega konkretnog šta je napisano u toj knjizi, a tiče se situacije posle povlačenja JNA iz Slovenije? Mogu da povučem ovo pitanje, sobzirom da će verovatno da bude pokrenuto tokom unakrsnog ispitivanja.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ako govorite o tim isečcima i šta tu piše, njegova razmišljanja o tome gde armija treba da se povuče i šta treba da se uradi, očigledno to je tačno, jer to je deo shvatanja da Jugoslavija ne može da se održi više u tom zajedničkom obliku. Vojska je bila kohezioni faktor te zemlje. Posle njenog povlačenja iz Slovenije, strateška misija JNA se promenila, njena uloga više nije bila da štiti Jugoslaviju i brani Jugoslaviju, već da brani smanjene jugoslovenske granice, naročito one delove gde žive Srbi. Upravo, kako ja to shvatam, oni nisu želeli da se slože sa tim, ili on nije želeo da neki delovi srpskog stanovništva žive izvan jedinstvene države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sudije mogu da vide isečak na strani 73, to je pri dnu strane, a svedok možda želi da se priseti da se u knjizi Veljka Kadrijevića pominje linija Karlobag - Virovitica. Da li imate neki komentar na ono šta je rečeno o toj liniji?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da. Što se tiče toga gde bi bile granice te umanjene, ograničene Jugoslavije, Jugoslavije bez Slovenije i bez delova Hrvatske, samo sa onim delovima gde žive uglavnom Srbi, to se poklapa sa tom linijom Karlobag - Virovitica i dalje niže, južnije prema Hercegovini i Crnoj Gori. O tome se govorilo u Jugoslaviji često, i pre knjige Veljka Kadrijevića. To jednostavno potvrđuje ono šta smo znali od ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih da vas zamolim za još dva komentara pre nego što završimo. Jedan se tiče činjenične situacije, to vidimo u paragrafu 14 rezimea. U kreiranju odluke o otcepljenju i nezavisnosti, da li su vam bila nametnuta neka ograničenja u pogledu pristupa informacijama koje je vama, kao Republici Sloveniji, pružala vojska?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Što se tiče odnosa između Slovenije i JNA, te odnose karakterisali su razni sukobi počevši od 1988. godine. Siguran sam da Pretresno veće o tome dosta zna. Zbog toga je sasvim razumljivo što nismo dobijali skoro nikakve ili vrlo ograničene informacije o JNA, naročito u pogledu njihovih planova i stavova u pogledu Slovenije. Međutim, znali smo da postoji jedan specijalan štab koji je organizovan da reguliše situaciju u Sloveniji, to su nam rekli slovenački generali. Međutim, nismo imali nikakve mogućnosti da to proverimo sve do mnogo kasnijeg perioda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ovde imamo i dva dokazna predmeta kojih se još nismo dotakli, to su tabulatori 4 i 5, članci koji sadrže intervju ovog svedoka iz 1992. i 1993. godine. Njihova svrha može da se vid iz samih članaka. Tu se govori o korišćenju izraza Velika Srbija koji je bio u upotrebi još u to vreme, iako ga optuženi nije koristio. Izraz Velika Srbija se upotrebljavao da označi ceo niz ideja u vezi sa Srbijom i dokle ona treba da se proteže. Imam dva pitanja na koja ćemo da potrošimo svega minut ili dva, to je paragraf 61. Gospodine Kučan, vi smatrate da su postojala razna viđenja o tome šta Jugoslavija treba da postane posle raspada i vi ste smatrali da je nacionalizam u tome odigrao veliku ulogu. Da li možete da nam kažete nešto o tome, ali molim vas, vrlo kratko?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: U uvodu sam rekao da je jedna od glavnih karakteristika krize u Jugoslaviji bila kriza vrednosti, moralnih i drugih vrednosti i da je zapravo Jugoslavija kao nesvrstana zemlja i sve ono šta je predstavljala odigrala svoju ulogu. Kada su te vrednosti propale i bile poražene, na scenu je došla nacionalistička koncepcija koja je postala kriterijum za svaki čin i aktivnost, šta je samo po sebi tragično. Želja i težnja i za slobodom i nezavisnošću jednog naroda je zakonita stvar, zakonita želja. Međutim, pitanje je da li se ta želja i to pravo može ostvarivati na račun prava drugih naroda. I tu su nastupile glavne razlike u mišljenjima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li imate neko mišljenje o tome kako je posle propasti i poraza tih ranijih vrednosti nastupio vakuum koji je morao nečim da se popuni?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Zapravo imam mišljenje o tome. Naši predlozi koje smo izneli na XIV kongresu SKJ, predlozi slovenačke delegacije, naglašavali su potrebu da se ovaj vakuum popuni novim sistemom vrednosti i standarda za koje se Jugoslavija, ili tačnije Evropa zalagala još od Drugog svetskog rata. Ja govorim o vrednostima kao što su demokratija, otvorena

tržišna ekonomija, otvorenost prema svetu i potreba za očuvanjem imidža koji je Jugoslavija imala ili je trebalo da ima u međunarodnoj zajednici. Takođe želim da naglasim da formalno, zvanično, izraz Velika Srbija nije spadao u terminologiju srpskog rukovodstva. Međutim, Republika Srbija u užem i u širem smislu, tačnije sama Republika Srbija i Srbija koja objedinjuje sve Srbe su dve sasvim različite stvari.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ranije ste govorili o dve koncepcije Jugoslavije, jedna gde svi Srbi treba da žive pod jednim krovom, i druga kao zajednica naroda. Da li je po vašem mišljenju raspad odražavao jednu od tih koncepcija, jednu ili drugu?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Način na koji su se ostvarivale te koncepcije kao i činjenice koje su se zaista dogodile govore same za sebe, i danas su one vrlo upadljive u koncepcijama koje slede različiti delovi bivše Jugoslavije. Očigledno je koji delovi Jugoslavije žive pod kojim okolnostima, u kojim uslovima i sa kojim vrednostima, čije se vrednosti poklapaju sa vrednostima savremene Evrope.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I konačno, paragraf 62, da li smatrate da je važno da se uporedi raspad bivše Jugoslavije sa raspadom drugih teritorija na sastavne delove u isto ili slično vreme?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Sigurno, ovo je bitno iz najmanje dva razloga. Pod jedan, naš predlog međunarodnoj zajednici kao i Evropskoj uniji bio je da se shvati i prizna da su dani Jugoslavije odbrojani i da je njihova intervencija potrebna da bi se taj raspad odvijao kontrolisano i bez nasilja. Drugi razlog je tesno vezan za ovaj prvi. Odgovor na naše molbe i zahteve je uvek bio da Jugoslavija ne sme da se raspadne, jer to bi bio jako loš primer, jako loš model za Sovjetski Savez (Soviet Union) koji je mnogo složeniji od Jugoslavije. U tim promenama i reorganizacijama posle rušenja Berlinskog zida (Berlin Wall) kada se raspala i Čehoslovačka, raspao se u neku ruku i Sovjetski Savez i sve se to desilo mirno i bez krvoprolića. Uz tragediju i uz prolivanje krvi raspala se samo Jugoslavija. Suštinsko pitanje je zašto se to desilo samo u Jugoslaviji.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Mislim da ćete sada odgovarati na pitanja drugih.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May), nisam siguran koliko vi meni vremena dajete za unakrsno ispitivanje ovog svedoka, jer vidim da je već prošlo 11.30.

SUDIJA MEJ: Daćemo vam isto vreme koliko je imao i tužilac, to jest sat i 50 minuta. Ako ne budete gubili vreme, možda to produžimo na dva sata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislim da je to vreme veoma kratko, ali to je vaša praksa. Gospodine Kučan ...

SUDIJA MEJ: Svedok može samo danas da bude ovde. Mi moramo da završimo danas po svaku cenu, i to na najpravnoopravniji mogući način. Gospodine Tapuškoviću?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ja bih vas zamolio samo za minut objašnjenja. Ja sam zaista kao amikus tokom svog ovog vremena pokušavao i nastojao da štedim na vremenu. Čini mi se da ispred amikusa mogu da stavim jednu ovakvu primedbu, da dovođenje jednog ovako ključnog svedoka samo na jedan dan, mislim da nije dovoljno da se obavi sve ono šta je nužno da se obavi. Ja ću poštovati vašu odluku o vremenu koje mi je potrebno za unakrsno ispitivanje, ali se bojim da ćemo doći u situaciju da praktično neću moći ni da pitam ništa, a ne znam ni šta će do mene stići, a ima mnogo ključnih pitanja. Dakle, voleo bih da znam na koliko vremena mogu ja da računam kao amikus.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapuškoviću, u ovom suđenju, kao i u bilo kom drugom suđenju, moramo da uspostavimo pravu ravnotežu sa potrebom da se čuju svedočenja i raspoloživošću svedoka. To je jedna stvar koju moramo da imamo u vidu. Drugo, što se tiče amikusa, vaša uloga je naravno bitna, ali još je bitnije unakrsno ispitivanje koje vrši optuženi i on treba da dobije onoliko vremena koliko mu pripada. Kao što ste čuli, možda ćemo danas duže da radimo i mi ćemo da se trudimo da za vaše unakrsno ispitivanje ostavimo što je moguće više vremena.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja poštujem maksimalno radne obaveze gospodina Kučana, ali mi se čini da ovakvi svedoci... Ovo je već nekoliko

puta, ključni svjedoci dovode se samo na jedan dan. Mislim da bi trebalo upozoriti Tužilaštvo da se ipak pronađe vremena u životu svakog čoveka koji treba ovde da svedoči da eventualno se može računati i na produžetak vremena koje svjedok određuje. Eto, to je moja primedba ispred amikusa, mislim da bi to osnovano trebalo proceniti.

SUDIJA MEJ: Dajte sada da nastavimo sa unakrsnim ispitivanjem, da ne trošimo više vreme. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, 11.35. Jedno prethodno pitanje. Pomenuli ste rat u Sloveniji, upotrebili ste tri izraza, sukob, agresija, rat. Da li je Srbija imala ikakve veze sa tim ratom u Sloveniji koji je, kako vi kažete, trajao 10 dana?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ja sam koristio izraz "rat u Sloveniji", odnosno izvinjavam se, "rat protiv Slovenije". Slovenija je bila suočena sa JNA, tačnije JNA se konfrontirala Sloveniji, a ko je uticao da JNA dejstvuje, ovaj Sud sada može da proceni na bazi svih dokumenata koja ima na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, bilo vam je i tada, a nadam se i sada, poznato da mi čak nismo ni znali u Srbiji za tu intervenciju, kad je ona počela. Pogotovu nismo mogli znati unapred kad nismo znali ni kad je počela.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, mi Slovenci smo se obratili saveznim organima verujući da savezni organi kontrolišu Jugoslovensku narodnu armiju, i da je federacija jedina druga strana u ovom dijalogu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li to onda znači da Srbija onda nema veze sa tim ratom?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ja ne znam. Dokumenti govore o tome, kao i knjige koje su potom napisane. Moj zaključak danas, na osnovu činjenica koje sada znam, a tada nisam znao ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je zaključak?

SUDIJA MEJ: Znae šta, bilo bi mnogo lakše i produktivnije da ga pitate šta je on sam znao i šta je govorio o tome, a sada kaže da u to vreme nije znao da li je Srbija u to umešana jer je on razgovarao sa saveznim vlastima. Ja vas

upozoravam, gospodine Miloševiću, da ne ulazite u prepirke sa svedocima i da ispitujete o stvarima o kojima su oni došli da svedoče, a ne o drugom. Njegovi zaključci nisu relevantni, osim ukoliko imaju neke veze sa onim šta se dešavalo u to vreme. Njegovi zaključci o onome šta sad znamo su nešto o čemu će da odluči samo Pretresno veće. Mi ćemo da odlučimo i da zaključimo o tome kakvo je stanje stvari danas i šta je relevantno za optužnicu, tako da nema smisla da ga pitate o njegovim zaključcima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ga i ne pitam o njegovim zaključcima nego ga pitam o njegovim saznanjima. Ja ovde imam stenogram sa sednice 21. avgusta. Pročitacu samo prvu rečenicu i jednu posle. „Neću ja odgovarati“, kaže Milan Kučan, dve tačke, to je stenogram, „neću ja odgovarati predsedniku vlade koji očito želi sada kada je izgubio rat dobiti sve to“ i tako dalje. A onda govoreći o tome da neće da se vrate ova dvojica članova SIV-a koji su napustili, kažete: „Ne moram vas ubeđivati da nećete naći u Sloveniji čoveka, uključivši i ovu dvojicu, koji će se vratiti u SIV i raditi u SIV-u. To je SIV za koji se u Sloveniji zna da je otpočeo rat u Sloveniji“. To su vaše reči. Jesam li vas tačno citirao?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Jeste. Jasno je da je Slovenija tako postupila, i to je bio moj stav sa tim u vezi.

SUDIJA MEJ: O kojoj godini govorimo i kakve su okolnosti tog sastanka? Na kom je to sastanku bilo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je sednica Predsedništva SFRJ u proširenom sastavu, kako se onda to definisalo, gde smo bili prisutni, pozvani i mi predsednici Predsedništava ili predsednici republika. Na kome sam bio i ja, na kome je bio svedok.

SUDIJA MEJ: Koje godine?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo 21. avgusta 1991. godine, posle sukoba u Sloveniji, dakle, i ova konstatacija svedoka koja vrlo jasno govori šta je tada uradio. Ali sada da se pozabavimo tim malo ozbiljnije, jer ste vi o tome govorili, a mislim da je jako bitno. Dakle, da li je bilo jasno da su savezni organi, kako kažete, preduzeli pojedine mere da bi se onemogućilo narušavanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta SFRJ? To je bilo tada objašnjenje koje je dato.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Uvaženi Sude, Slovenija nije narušavala teritorijalni integritet SFRJ. Ona je samo na zakonit način koristila svoje pravo na samoopredeljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da ste sutradan posle proglašenja samostalnosti Slovenije 25. juna, već 26. juna preuzeli kontrolu na granici, skinuli granične table sa oznakama Jugoslavije, preuzeli carinarnice, carinsku kontrolu i tako dalje?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: U skladu sa odlukama Skupštine republike koja je proglasila nezavisnost, republika je zaista preuzela vlast na granicama, i izvršila ono o čemu je upravo govorio optuženi i podigla granične table sa nazivom "Republika Slovenija".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, aktivnost koja je preduzeta od strane savezne vlade bila je reakcija na to šta se dogodilo, je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Šest meseci posle referenduma i posle objave da će odluka sa referenduma biti realizovana u roku od šest meseci nije bilo nikakvih drugih reagovanja kojima bismo mi mogli da rešimo situaciju posle nezavisnosti Slovenije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate izjava američkog državnog sekretara, za inostrane poslove poslednji put 12. januara 1995. godine u američkom Senatu (US Senate), da je rat počela Slovenija? Da li vam je poznata ta izjava?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Znam i za neke druge slične izjave i ja nikom ne poričem pravo da ima sopstveno mišljenje o tome šta se dešavalo u Jugoslaviji. Ali ja naravno imam pravo na svoje mišljenje i ja sam ga na ovom Sudu izneo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne govorim samo o mišljenju, već i o činjenicama. A da li se sećate, napisao je to Voren Cimerman (Warren Zimmerman), poslednji američki ambasador u SFRJ, u časopisu "Forin Afers" (Foreign Affairs) za mart - april 1991. godine pod naslovom "Sećanje na katastrofu Jugoslavije" (Remembering the Catastrophe in Yugoslavia)? On piše: "Suprotno opštem mišljenju, Slovenci su započeli rat. Njihova Deklaracija o nezavisnosti kojoj nije prethodio čak ni najmanji napor da se pregovara, stvarno je stavila pod njihovu kontrolu sve granične i carinske postaje između Slovenije i njena dva suseda Italije i Austrije (Austria).

To je značilo da je Slovenija jedini međunarodni prolaz između zapada i Jugoslavije jednostrano prisvojila, a time i pravo na dobra namenjena drugim republikama kao i prihod od carine procenjen na oko 75 posto saveznog budžeta. Čak i jedna manje primitivna armija nego što je to bila JNA bi na to reagovala. Najgore od svega, razumljiva želja Slovenaca da budu nezavisni, osuđivala je ostali deo Jugoslavije za rat". Ovo vam je, dakle, od reči do reči njegov citat. Je li to ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Vi ste to pročitali i svedok treba da ima šansu da to prokomentariše, deo po deo. Gospodine Kučan, vi ste već odgovorili na tvrdnju da je Slovenija otpočela rat. Dalje se tvrdi da nije bilo nikakvog napora pre toga da se vode pregovori i da je rezultat bio da je Slovenija prisvojila jedini međunarodni prelaz između zapada i Jugoslavije, kao i da ste vi prisvojili razne privilegije i prava vezane za carinu i slično, tako da je JNA bila primorana da reaguje. Verovatno ste čuli takve komentare i ranije, ali očigledno treba da vam se da prilika da odgovorite na to, pošto i optuženi to tvrdi.

SVEDOK KUČAN: To je stav bivšeg ambasadora SAD-a (United States of America) Cimermana koji mi je poznat. Ima, međutim i drugih, različitih mišljenja. Ne stoji tvrdnja, naravno, da Slovenija nije ništa učinila da se ovo odvija na uređen i miran način. Već na sastanku u januaru 1991. godine, tačnije posle tog sastanka, kada se ispostavilo da neće moći da se postigne sporazum o preuređenju Jugoslavije, naša skupština je u februaru 1991. godine usvojila Deklaraciju o sporazumnoj otcepljenju u kojoj je bio sadržan i predlog o tome kako da se obezbedi ostvarivanje slovenačkog prava na samoopredeljenje. Međutim, rečeno je takođe da ona to ne želi da učini drugačije nego sporazumno, u sporazumu sa drugim republikama. Ova deklaracija poslata je zatim skupštinama svih republika i pokrajina. Jedini odgovor koji smo dobili bio je od Skupštine Hrvatske, niko drugi nam nije odgovorio. To je samo još jedan od primera šta je sve činila Slovenija da obezbedi da se ovo odvija sporazumno i na miran način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kučan, da li je nesporno da niko u Jugoslaviji nije sporio pravo Slovenije na samoopredeljenje, pravo slovenačkog naroda na samoopredeljenje?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. Postojala je razlika između principijelnih stavova i praktičnih stavova, naime da ovo pravo može da

se ostvari sve do prava na secesiju, ali da o tome odluče savezna tela. U saveznim telima se odlučivalo većinom, znamo kako je to izgledalo, znamo kakav je bio XIV kongres u januaru 1991. godine kada je Slovenija došla sa svojim legitimnim i pravičnim predlozima i kada je bila vrlo brutalno nadglasana.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas da prokomentarišite pasus koji je citirao gospodin Milošević u vezi sa tim da je jedan od rezultata vaše nezavisnosti to da ste imali pravo da uberate carinu na robu koja je ulazila u Jugoslaviju sa zapada. Nisam siguran da to u potpunosti razumem. Da li je to zaista bila posledica deklaracije?

SVEDOK KUČAN: Jedna od odluka skupštine Slovenije je bila da se preuzme carina, carina koja se ubirala na teritoriji Republike Slovenije. Taj prihod bi išao u poseban fond, a odluka u vezi sa tim fondom trebalo je da bude donesena za vreme pregovora koji su imali da se u budućnosti održe.

SUDIJA ROBINSON: Mislite odluka o tome kako će se sredstva iz tog fonda distribuirati u druge republike?

SVEDOK KUČAN: Da. To je, takođe, konkretno naznačeno u aneksu Brionskih sporazuma, u aneksu broj 1, u julu 1991. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juli 1991. godine. Brionski sporazum je bio posle rata, a ovde se govori o ratu. Recite mi, pošto ste mogli i imali mogućnost da izađete iz Jugoslavije na način na koji je to recimo učinila Slovačka (Slovakia), a opredelili ste se za nasilje, a pri tome vi imali presudnu ulogu i, naravno, Nemačka, Austrija, političari sa kojima ste o tome razgovarali, zašto ste se opredelili za rat kad ste mogli mirno da izađete? Zašto ste napali JNA u Sloveniji?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Odluka o carini i sudbini carinske službe usvojena je od strane jugoslovenske skupštine 25. juna. Što se tiče političara iz drugih zemalja, ja ne mogu o njima da govorim kad je reč o slovenačkoj odluci. Mi smo tu odluku doneli, niko na nas nije uticao, mi smo preuzeli taj rizik. A što se tiče Slovačke, niko im nije nametao nikakve uslove, reč je o jednom sporazumu do kojeg su došla dva predsednika, predsednici Vlada Češke (Czech Republic) i Slovačke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste sada da niste mogli da idete na federalne organe da ne bi bili nadglasani. Poznato vam je da u saveznoj skupštini po saveznom Ustavu niko nije mogao da bude nadglasan, i de je bilo Savezno veće i Veće republika i pokrajina, dakle da nije Slovenija mogla da bude nadglasana u takvom jednom pitanju, već da se nudio konsenzus. Dakle, imajući to u vidu, zašto ste napali JNA na svojoj teritoriji, koja je išla da ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, dozvolite svedoku da odgovara na pitanja jedno po jedno. Pitanje je bilo da je vama, kako se tvrdi, nuđen konsenzus. Da li je to istina ili ne?

SVEDOK KUČAN: Zakon o otepljenju koji je bio predložen, trebao je da bude usvojen u Saveznom veću, ne Veću republika i pokrajina, jer je bio potreban konsenzus. Dakle, Savezno veće je bilo to koje je trebalo da odluči, a tamo je prevladavao većinski glas. Srpsko rukovodstvo, kada govorimo o većoj efikasnosti saveznih tela, oni su insistirali na principu jedan građanin - jedan glas, šta je značilo da bi manji narodi bili nadglasani. Tako da ta tvrdnja o konsenzusu ne stoji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, upravo činjenica da taj zakon nije usvojen zbog nedostatka konsenzusa potvrđuje da ta tvrdnja upravo stoji, jer taj zakon nije ni usvojen, jer nije se našao konsenzus. Je li tako ili nije, gospodine Kučan? Zašto onda nije donet taj zakon, ako smo mi imali većinu u skupštini, ove druge četiri republike, pa mogli su u Saveznom veću da donesu tom većinom? Nije usvojen, jer nije bio konsenzus. Je li tako ili nije? Niste vi dozvolili da se usvoji, i da izađete mirno.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, kao pripadniku jedne male nacije meni bi bilo teško bilo šta da diktiram većini. U pitanju je bila druga stvar, dakle slovenačka odluka o otepljenju ili pitanje razilaženja unutar Jugoslavije. Jugoslavija ne bi mogla da postoji bez Slovenije, mi smo bili konstitutivni element Jugoslavije. Sve ovo ima korene u 1918. godini kada je zemlja utemeljena, i zato smo mi upravo predložili taj koncept razdruživanja na republičkoj skupštini u februaru 1991. godine. Tim predlogom mi smo ovo pitanje hteli da damo na razmatranje drugim republikama kako bi mogle da preispitaju svoj stav. Ja znam za mnoge druge predloge o nacrtu zakona o otepljenju. Postojale su dve struje mišljenja. Jedna od njih je bila nerazdruživost Jugoslavije i vezivala se za međusobni dug i uopšteno dug

svih republika, koliko je pojedina republika bila dužna prema inostranstvu za svoj razvoj. U tom smislu se tražilo i da se ostvari mogućnost zapošljavanja naših radnika u drugim republikama. Dakle, sve su to bila razmišljanja koja su bila na stolu kada je reč o nacrtu ovog zakona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja vas upravo i pitam, jer ste vi maločas rekli, pravo na samoopredeljenje koje pripada svim narodima da ne može da se ostvaruje na račun istih takvih jednakih prava drugih. Da li je bar to jasno? Da li se bar u tome slažemo?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Kad je reč o činjenici da svaki narod ima pravo na samoodređenje, da. Ali nije po sredi apstraktna kategorija, to je jedno realno, stvarno pitanje i vezuje se za republike i pitanje granica. Granice među republikama bile su prave granice, one nisu mogle da se promene bez sporazuma, odobrenja od strane zainteresiranih republika. Prema tome, odluka o samoopredeljenju je bila vezana, fiksirana za teritoriju i nije implicirala promenu granica. Mi nismo imali nameru da zalazimo u teritoriju bilo drugih republika Jugoslavije, bilo susednih zemalja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, intervencija savezne vlade i nije bila na međurepubličkim granicama nego je bila na spoljnim granicama Jugoslavije šta je bilo njeno ustavno pravo. Je li to tako ili ne? A vi ste napali vojsku na svojoj teritoriji. Jugoslovensku narodnu armiju, jedinu legitimnu vojsku u Jugoslaviji tada napali ste na svojoj teritoriji, koja je zauzela pozicije na spoljnim granicama Jugoslavije. Je li tako ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Dugi niz godina, časni Sude, ja sam imao neugodnu dužnost da vodim političku debatu o tome šta je Jugoslavija i kakva bi trebalo da bude. Spoljne granice Jugoslavije su u isto vreme bile u određenim delovima i granice Slovenije. Kada je Slovenija odlučila da proglasi nezavisnost, te su granice postale međunarodne granice. I kao što sam rekao, nije moglo da bude Jugoslavije bez Slovenije. Prema tome, nije bilo potrebno da se brane jugoslovenske granice, u najmanju ruku ne tamo gde je bila Slovenija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, očigledno menjamo tezu, jer ja sam čitirao Cimermana koji ovde tačno govori i razloge zbog kojih ste to uradili. Ali da budemo praktični, da idemo dalje. Molim vas, da li se sećate svog učešća na televiziji NTV, vašoj, jednoj od privatnih televizija, 1990.

godine u novembru, zajedno sa Mesićem, Tomcem, Špegeljom u kontakt emisiji? Da li se sećate te kontakt emisije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Morao bih da pogledam emisiju. Morao bih da pogledam taj snimak. Bilo je čitav niz takvih emisija, ne znam konkretno na koju mislite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, mislim na emisiju 8. novembra na privatnoj televiziji NTV zajedno sa Stipom Mesićem koji je tada bio na čelu Stranke hrvatskih nezavisnih demokrata, i tu je bio Špegelj, Tomac i drugi. Bila je kontakt emisija, telefonirali su vam gledaoci, vi ste razgovarali u toj emisiji, niste imali mnogo televizijskih emisija u tom sastavu, naročito ne tog datuma i te godine. Sećate se valjda te emisije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ja se sećam te konkretne emisije, ne sećam se doduše njenog datuma. Međutim, moje pamćenje opet nije toliko dobro da se setim tih tehničkih konkretnih detalja, datuma i tako dalje. Ali znam, sećam se da sam učestvovao u njoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Da li se sećate da je u toj emisiji Mesić, vi ste bili prisutni, izjavio da su bivši ministar inostranih poslova Nemačke Hans Ditrlih Genšer (Hans-Dietrich Genscher) i papa Jovan Pavle II (John Paul II) svojom neposrednom saglasnošću i podrškom koja je bila namenjena razbijanju prethodne Jugoslavije praktično najviše doprineli da se do toga dođe? Da li se sećate tih njegovih stavova i objašnjenja?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: To su bili stavovi gospodina Mesića. Već sam ranije spomenuo da strani državnici nisu trebali da budu angažovani, odnosno da nisu ni na koji način u ovoj priči o nezavisnosti Slovenije, takođe ni u vezi sa konkretnim imenom.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kučan, zadržimo se na ovom šta je optuženi hteo da iznese.

SVEDOK KUČAN: Moje je iskustvo sa tim ljudima je nešto drugačije. To je ono šta sam hteo da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislite sa Genšerom i Papom?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ja vas pitam da li je Mesić ovako rekao?

SUDIJA MEJ: Složio se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne znam šta želite od mene?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kučan, vi ovde svedočite, između ostalog, pola svog svedočenja o knjizi Borisava Jovića, a ja vas pitam sad, na primer, o izjavi Stipe Mesića, pred vama u kontakt emisiji u kojoj zajedno učestvujete. Ovde ste rekli da možete da potvrdite ono šta je rekao Jović na sastancima sa vama. Ja vas pitam možete li ovo šta je Mesić rekao u kontakt emisiji sa vama ...

SUDIJA MEJ: Da, da, idemo dalje, gospodine Miloševiću. On se složio sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, samo da... Da preciziramo još nešto. Da li se sećate da je tada Mesić rekao da je došao u Beograd na najvišu funkciju u federaciji da bi, posredstvom tadašnje jugoslovenske diplomatije, stupio u vezu sa najuticajnijim međunarodnim faktorima i uverio ih kako je opstanak Jugoslavije čista besmislica? Imam ovde jedan njegov citat, kaže: "Ideju o razbijanju Jugoslavije želeo sam da prenesem onima koji su imali najjači uticaj na njenu sudbinu - Genšeru i papi. Sa Genšerom sam se sastao čak tri puta. On mi je i omogućio kontakt sa Svetom stolicom. Papa i Genšer složili su se sa potpunim razbijanjem SFRJ". Je li tako bilo? Jesu li to njegove reči?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ova emisija u kojoj sam ja učestvovao zajedno sa gospodinom Mesićem, da, to mogu da potvrdim. Ali da bih mogao da potvrdim svaku konkretnu reč, za to bi mi trebalo još nešto, bilo snimka ili stenogram, transkript, to su vrlo, to su reči koji imaju veliku težinu i ne bih hteo tek tako o njima da svedočim.

SUDIJA MEJ: Da li je o tome postavljeno pitanje gospodinu Mesiću, ja se ne sećam. Samo trenutak. Samo trenutak.

TUŽILAC NAJS: Ja se toga ne sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nije postavljeno jer ja u vreme kad sam ispitivao Mesića nisam imao te podatke o toj, o toj emisiji, a svakako bih mu postavio. Ali pošto je gospodin Kučan učesnik, mislim da je sasvim relevantno to ustanoviti.

SUDIJA MEJ: Svedok ne može da se seti konkretnih detalja, a osvrnuo se u opštim crtama na emisiju, pa možemo da krenemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li se sećate da je Tomac tada podsetio da su Slovenija i Hrvatska još 1990. godine stvorile snažan tandem na projektu rušenja Jugoslavije koji su, kako je on tada govorio afirmativno za vas, po njegovim kriterijumima, sačinjavali Franjo Tuđman i Milan Kučan? Je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ni ja, ni bilo ko drugi iz rukovodstva Slovenije... Odnosno ni ja ni bilo ko drugi nismo radili na konceptu raspada Jugoslavije. Mi smo jedino zajedno radili na reorganizaciji i prestrukturiranju Jugoslavije. Ja sam spomenuo sednicu Predsedništva u leto 1990. godine kada je dogovoreno da će Slovenija i Hrvatska pripremiti nacrt koncepta federacije. Takođe je iznesen predlog za konfederalni sporazum, ali ga druge republike nisu prihvatile.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da. Četiri republike ga, kao što ste i sami rekli, nisu prihvatile. Da se vratimo, dakle, pošto sam vam postavio pitanje zašto se napali Jugoslovensku narodnu armiju kad ona nikoga tamo nije ugrožavala, pitam vas sada da li je tačno da su tokom sukoba u Sloveniji poginula 44 pripadnika JNA, 184 teško ranjeno?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, moram da odbacim tvrdnju da je Slovenija napala Jugoslovensku narodnu armiju. Nije slovenačka vojska izašla iz kasarni da bi napala JNA, već je to bila JNA, koja je prema našem sudu na osnovu nelegalne, neustavne odluke savezne vlade izašla iz kasarni i to ne samo u Sloveniji, već i na teritoriji Republike Hrvatske. To je neizbežna činjenica, činjenica ovog rata u kojem su, na žalost, ljudi ginuli. 37 pripadnika JNA, osam pripadnika slovenačke Teritorijalne odbrane, četiri policajca, šest civila građana Slovenije i šest stranaca poginuli su u ovom ratu. Ti stranci su se u to vreme zatekli na teritoriji Republike Slovenije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, ja imam poginule i umrle pripadnike JNA od posledica povreda u oružanom sukobu u Sloveniji,

a pošto kažem da je reč bila o napadu na JNA, želim da ovo uđe kao dokazni predmet. Da li se sećate kakve ste najveće zločine izvršili protiv ...

SUDIJA MEJ: Pre nego što nastavimo, dajte da ovo rešimo. Odakle je ovaj popis koji želite da se usvoji u spis?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Postoji zvanična knjiga, to je poginuli i umrli pripadnici JNA od posledica povreda, sa imenom, prezimenom, datumom rođenja, garnizonom, vrlo proverljiva i potpuno ne ...

SUDIJA MEJ: Dajte, predajte to, pa ćemo da pogledamo o čemu je reč.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Možete i kasnije, samo da štedimo vreme, molim vas. Da li se sećate kakve ste najteže zločine izvršili protiv...

SUDIJA MEJ: Ne, samo trenutak, gospodin Najs želi nešto da kaže.

TUŽILAC NAJS: Ako je prihvatljiv ovaj isečak, onda bi cela knjiga trebala da bude prihvaćena, uz dužno poštovanje.

SUDIJA MEJ: Nisam u to siguran.

TUŽILAC NAJS: Možda bi bilo bolje. Možda postoji pitanje dopustivosti dokumenta, pa bi u svakom slučaju zbog eventualne irelevantnosti možda trebalo jednostavno staviti listu imena sobzirom na ono šta je rekao svedok. Ali ako jeste relevantna, onda bismo mi pozvali optuženog da predloži celu knjigu.

SUDIJA MEJ: Možda ćemo to da učinimo. To će se predati za vreme pauze. Može da se sada označi u svrhu identifikacije, a mi ćemo stvar da razmotrimo posle pauze koju ćemo sada da napravimo. Pauza 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Molim vas broj dokaznog predmeta.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane 135, obeležen radi identifikacije.

TUŽILAC NAJS: Mi naravno to još nismo pregledali, ali nemamo ništa protiv da se identifikuje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li da nastavim, gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate, molim vas da mi odgovarate kratko, jer imamo jako ograničeno vreme, da li se sećate da ste na pet pograničnih karaula doveli maloletnu decu oficira i pod pretnjom smrti prisiljavali da pozovu očeve na predaju? Je li tako ili nije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne. To nismo radili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da su naoružani civili hapsili pripadnike JNA po ulicama gradova, a potom u zatvorima bili podvrgnuti raznoj torturi, zakazivanjem streljanja i tako dalje? Da ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da ste proterivali iz stanova porodice oficira uz pretnje fizičkom likvidacijom, ukoliko do određenog roka ne napuste Sloveniju? Da ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je Teritorijalna odbrana Slovenije sa takozvanim jedinicama narodne zaštite postavljala barikade da onemogući prolazak JNA? Da ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, barikade su prvo podigli građani Slovenije. Teritorijalna odbrana se još uvek nije organizovala. To je bilo u noći, sa 26. na 27. juni, dok su građani slavili nezavisnost. Kada su se vraćali kući videli su kako dolaze tenkovi i svojim automobilima i autobusima napravili su barikade pred tim vozilima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja o svemu ovome imam dokumentaciju, pa neću da zbog toga sad zadržavam. A vi se sigurno sećate da su putnička vozila s registracijama iz Srbije, znači najobičniji putnici, civili koji su se zatekli na teritoriji Slovenije, oduzimana na putevima ...

prevodioci: Mikrofon nije uključen, ne čujemo govornike.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sigurno se sećate da su putnička vozila sa registracijama iz Srbije, dakle razni civili koji su raznim poslovima putovali, oduzimana na putevima, a vozači i putnici zadržavani kao taoci i korišćeni kao, kao živi štit. Da ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, pošto sam se zakleo da ću govoriti istinu i ništa osim istine, ne mogu da odgovoram na ovakva pitanja. Zbog agresije JNA u Sloveniji su zaustavljani neki kamioni i šoferi i putnici su upozoravni, da mogu da budu napadnuti i zamoljeni su da se povuku. Možda je u tim kolonama vozila bilo i nekih vozila sa srpskim registracijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li se sećate da je vojna bolnica, dakle vojna bolnica u Ljubljani i rehabilitacioni centar u Rimskim Toplicama bili blokirani, a i njima su bili uskraćeni struja i voda, dovoz hrane, na ulazu postavljeni kamioni i cisterne napunjene benzinom i vozila sa plinskim bocama? Da ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da li su bili dovoženi neki kamioni sa plinskim bocama, to ja ne znam. Međutim, znam da su neki civili povređeni i da su odvoženi u bolnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da je upravo u ovim ustanovama, znači vojnoj bolnici i vojnom rehabilitacionom centru, saopšteno da će biti razoreni zajedno sa pacijentima ukoliko JNA bude preuzela bilo kakve vojne akcije u Republici Sloveniji?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Za to ne znam, međutim znam da je JNA koristila helikoptere radi prevoza ranjenih i da su oni nosili oznake Crvenog krsta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A znate li da je pružanje pomoći ranjenim vojnicima bilo onemogućeno? Čak i usled napada na sanitetska vozila, blokade ulica, civilna medicinska služba je odbijala da pruži prvu pomoć vojnicima i oficirima JNA, usled čega su neki vrlo mladi vojnici umirali od rana koje nisu bile smrtonosne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Koliko ja znam, naše civilne bolnice i ambulante imale su zadatak da pomažu svima ko je povređen, bio to pripadnik JNA, policajac, pripadnik Teritorijalne odbrane ili civil.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, pošto to nije tačno, ja imam za to dokumentaciju, da li se sećate ...

SUDIJA MEJ: Svedok tvrdi da je to istina. Nema smisla da se sa njim raspravljate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Neću se raspravljati, gospodine Mej, neću da gubim vreme. Da li se sećate povreda prema civilnom stanovništvu koje dokazuju da je bilo nasilja nad životima i nasilja nad zdravljem ljudi, da su uzimani taoci, da su vršeni akti terorizma, da se nastupalo sa nedozvoljenim pretnjama? Evo, imam podatke koji se odnose na, samo ću naslov pročitati "Povrede pravila međunarodnog humanitarnog prava koje su izvršili pripadnici oružanog sastava Slovenije", to je takode iz ove bele knjige. Molim da se i to uzme kao dokazni predmet, pa ćete ga razmotriti. Ja nemam vremena da čitam. A da li se sećate povreda međunarodnog prava prema civilnom stanovništvu, ranjenicima, bolesnicima i mrtvima ...

SUDIJA MEJ: Jedno po jedno, molim vas. Ovo je još jedna beleška iz iste knjige. Je li tako?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da.

SUDIJA MEJ: Onda nam je dajte.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, na ovaj izvod mogu da se primene različiti faktori, sobzirom na to kako je pročitao naslov. Pre nego što to bude primljeno u dokazni materijal, verovatno ćemo da imamo prigovor, ali to ćemo morati da vidimo kasnije.

SUDIJA MEJ: Spisak može da se obeleži radi identifikacije. To jedan izvod iz knjige, a Tužilaštvo može da iznese svoje prigovore kad bude spremno da to učini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate

sekretar: Dokazni predmet Odbrane 156, obeležen za identifikaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate povreda međunarodnog prava prema civilnom stanovništvu, ranjenicima, bolesnicima, mrtvim licima, sanitetskom osoblju? Evo, ovde imam 19 nabrojanih dokaza nepoštovanja, izostanka medicinske pomoći, nepoštovanja sanitetskog osoblja, nedopustivi

napadi na sanitetske jedinice, nepoštovanje znaka Crvenog krsta i tako dalje. Ovo je pod naslovom "Povrede prema ranjenicima, bolesnicima, mrtvim licima, sanitetskom osoblju i sanitetskim transportima", u 19 tačaka. Molim da se primi kao dokazni predmet.

SUDIJA MEJ: Ne, to su samo tvrdnje koje iznosi neko u toj knjizi. Bez sumnje, možete da iznese dokaze o tome kad budete spremni, ali svedoku prvo treba da date šansu da odgovori na te tvrdnje. Gospodine Kučan, kao što ste čuli, tvrdi se da je bilo raznih kršenja međunarodnog prava u pogledu sanitetskog osoblja, da je bilo napada na vozila Crvenog krsta, da je bilo drugih kršenja pravila koja regulišu status povređenih i ranjenih lica. Ja bih u uobičajenim okolnostima tražio da optuženi pročita svih tih 19 tvrdnji jednu po jednu, međutim, u ovoj situaciji neću to da učinim. Da li možete da kažete da li je bilo kršenja tih pravila od strane Slovenije?

SVEDOK KUČAN: Časni Sude, ove tvrdnje i optužbe, tačnije, ta vrsta optužbi koje iznosi optuženi su nešto šta ja moram najodlučnije da odbijem i da poreknem. U toj propagandnoj brošuri te tvrdnje iznosi list "Narodna armija". Slovenija je obavila istragu u vezi ovih optužbi koje pominje optuženi, ta istraga je bila pred istražnim sudijom u Sloveniji, u tome je učestvovao i sudski medicinski ekspert forenzičar, imamo dokumente koje se čuvaju u Ministarstvu odbrane o tome. Ukoliko Sud želi, mi možemo da ih stavimo vama na raspolaganje. Ja tvrdim da se ovo nije dešavalo u Sloveniji, i čak i ako se tako nešto i desilo, to je moralo da bude u nekoj ekstremnoj situaciji, u nekom ekscesu. Tamo je bilo pripadnika Teritorijalne odbrane i JNA, kao i civila. Međutim, ono šta se kasnije dešavalo u Srebrenici, Vukovaru, Dubrovniku i u koncentracionim logorima je nešto drugo, šta je bilo deo sistema i ja ne verujem da su istrage u vezi toga onako kompletirane i završene kao što su u Sloveniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Mej, ovo nećete da prihvatite, je li tako?

SUDIJA MEJ: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ove povrede prema ranjenicima ...

SUDIJA MEJ: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li se sećate povreda prema pritvorenim licima? Imam ovde na 17 tačaka povrede prema pritvorenim licima koje dokazuju da ranjenicima i bolesnicima nije pružena odgovarajuća pomoć i da su vršene pretnje nasiljem nad životom, zdravljem, ljudskim dostojanstvom i tako dalje. Je li i to netačno, gospodine Kučan?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ja sam već odgovorio na to, rekao sam da smo takođe nudili pomoć i posle sporazuma sa Briona dogovoreno je da se obavi i razmena ratnih zarobljenika i povređenih, tako da oni mogu da idu gde žele.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nećete da prihvatite ni ovo kao dokazni materijal, gospodine Mej, pretpostavljam?

SUDIJA MEJ: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja ovde imam dokumenta o kojima, gde piše, na primer: "V vednost", što će reći "na uvid", Ured predsednika Republike Slovenije, gospodina Milana Kučana i tako dalje. To su dokumenta Okružnog suda u Kopru, Helsinškog monitora (Helsinki Monitor) Slovenije i tako dalje. Potpisana je predsednica Neva Miklavčič Predan, predsednik Helsinškog odbora Slovenije. Imam dokumenta Veća državnog tužilaštva u Mariboru i tako dalje, vama takođe dostavljeno na uvid. A pitanje glasi, da li ste obavesteni o poznatom slučaju kad su tri zarobljena pripadnika JNA streljana, dakle tri zarobljena pripadnika JNA od strane slovenačkih policajaca na prelazu Holmec 28. jun 1991. godine? Da li se toga sećate?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Slučaj Holmec i svi ostali slučajevi koji su pomenuti u beloj knjizi su ispitani. Kao što sam već rekao, postoji izveštaj o svemu i ovaj Sud može da ga traži i da ga dobije. Nema reči o tome da su civili ili ratni zarobljenici bili streljani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam dobio prevod na srpski, čuo sam samo glas gospodina Kučana, ali sam shvatio da kaže da vojnici nisu streljani. Je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ako sam vas dobro razumeo, vi tvrdite da su ratni zarobljenici bili streljani. Onda je u tom slučaju moj odgovor ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ova tri pripadnika JNA nisu streljana?

SUDIJA MEJ: To je on i rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja imam ovde čak i obdukcione zapisnike za tri pripadnika JNA koji su streljani, imam pisma ovog Helsinškog odbora i druga dokumenta, pa molim da se bar ovo uključi kao dokazni predmet. Ovde ima i podatak ...

SUDIJA MEJ: Dajte prvo svedoku da ih pogleda, možda on ima neki komentar na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Neka pogleda, samo još da, da nađem još jednu stvar koja je ovde, da, to je Tužilaštvo... Evo, ceo ovaj dokazni predmet koji želim da se priloži, neka ga pogleda. Ja imam podatak i o tome da je i ova strana preko puta o tome dobila ta dokumenta, gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Možete li da nam pomognete u vezi sa tim, gospodine Kučan?

SVEDOK KUČAN: Šta ovo dokazuje? To samo dokazuje da je Slovenija čak i u situaciji rata bila i ponašala se kao pravna država, da je tužilaštvo Slovenije obavilo svoju istragu i ta istraga je dala rezultate. Bio je uključen i jedan posmatrač iz Helsinškog odbora. Ja sam tvrdio da ti vojnici i civili nisu bili streljani kao ratni zarobljenici. Međutim, na žalost bili su... Vojnici su zaista streljani.

SUDIJA MEJ: Ovo je prema rečima optuženog jedan dosije ili deo dosijea koji Tužilaštvo ima na raspolaganju. Da li je to tačno?

SVEDOK KUČAN: Ja ne znam šta Tužilaštvo ima na raspolaganju, ali ovo jesu autentični dokumenti koji se odnose na rad sudskih organa Slovenije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro onda, jesu li streljani ili nisu streljani?

SUDIJA MEJ: Prvo da ovo rešimo, da odlučimo hoćemo li ovo da usvojimo ili ne.

TUŽILAC NAJS: Ja samo želim da dodam sledeće, postoji prag relevantnosti kada je reč o događajima u Sloveniji. U Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu naravno postoji sukob, pa stoga za ono šta je učinila druga strana optuženi tvrdi da je relevantno. Ja sada neću vama da nudim dokumente koji bi eventualno mogli da budu od pomoći u vezi sa tim, ali ako razmatrate usvajanje Bele knjige i celog izveštaja koji je odgovor na istu, to će biti samo još dodatni materijal onome koji se već nalazi pred Pretresnim većem. Mislim da bi onda otišli malo predaleko u spuštanju praga kad je reč o dopustivosti dokaza. Ali, naravno, na sudijama je da odluče.

SUDIJA MEJ: Usvojicemo dokumente. Imamo na umu ono šta je tužilac rekao o relevantnosti, ali usvojicemo ove dokumente i dopusticemo optuženom da detaljnije unakrsno ispituje o ovoj temi kada za to dođe vreme. Naravno, u međuvremenu ćemo morati da odlučimo koliko je uopšte cela stvar relevantna.

sekretar: Časni Sude, to je dokazni predmet Odbrane broj 137.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam izneo samo nekoliko primera iz ovoga gde se vidi da je u tom navodnom napadu JNA i agresiji na Sloveniju poginulo nekoliko puta više vojnika JNA, samo osam pripadnika Teritorijalne odbrane Slovenije, i to isključivo u samoodbrani od napada koji nije bio ničim izazvan osim njihovog ...

SUDIJA MEJ: To smo već pretresli i svedok je o tome dao svoj iskaz. Idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U izjavi svojoj svedok u tački 75 citira Kostića i Jovića na Brijunima, kako ovde stoji, navodnici su: "Ako vi Slovenci toliko mrzite Jugoslaviju i želite da odete iz nje, napustite ovu zemlju, ali ne ubijajte naše sinove, jer oni se nisu rodili da umru na slovenačkoj teritoriji". To je vaš citat. Zašto vam je bio potreban ovaj rat?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, Slovenija nije želela ovaj rat, nije joj trebao ovaj rat, i svakako ga nije počela. Sinovi srpskih i crnogorskih majki su poginuli, ali isto tako i sinovi slovenačkih majki. U svakom slučaju, mi nismo počeli ovaj rat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da pogledamo onda, ja sam izneo tvrdnje, čini mi se ne neutralnih, nego onih koji nisu bili raspoloženi prema Jugoslaviji o tome ko je počeo rat, da li je tačno da ste mogli bez rata da izađete iz Jugoslavije, da ste počeli rat da bi razrušili čitavu Jugoslaviju? Da je to bila vaša uloga i vaš ...

SUDIJA MEJ: Slušajte, svedok je mnogo puta ponovio da oni nisu počeli rat. Prema tome, svako pitanje koje se temelji na toj premisi je irelevantno, svako pitanje bazirano na toj vrsti tvrdnje. Čuli ste odgovor svedoka, pređimo na nešto drugo, nešto detaljnije u vezi iskaza koji je dao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa njegov je iskaz je vrlo obiman, gospodine Mej, na 20 strana imamo razne konstatacije, a imamo neke kratke ovde, neka kratka objašnjenja, tako da ja imam veoma mnogo pitanja za ovog svedoka. Vi govorite o tome da, u tački 6, da su Srbi insistirali da je Jugoslavija nastala zbog aneksije drugog kraljevstva, šta uopšte nije tačno, i da je to razlog što su Srbi tvrdili da se Slovenija secesioniše, a nasuprot tome Slovenci su smatrali da su u Jugoslaviju ušli sopstvenom voljom, i da mogu da je napuste po sopstvenoj volji. Da li se vi slažete, gospodine Kučan, da je ovo potpuno izmišljena konstrukcija, jer su i Srbi smatrali da Slovenci mogu po sopstvenoj volji da odluče o svojoj sudbini, ali da ne mogu njihovu volju da nameću drugima, onima koji žele da ostanu da žive u Jugoslaviji? Je li tako ili nije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ne bih sada ponovo otvarao diskusije o različitim stavovima u pogledu raspada Jugoslavije i o ulozi Jugoslavije u životima svih tih ljudi. Naravno, nije bilo reči o anektiranju, već o slobodnoj volji svih koji su se ujedinili u Jugoslaviju, ja se sada vraćam na 1918. godinu. I tačno je da smo mi svojom slobodnom voljom otišli, ali takođe je tačno da mi nismo želeli nikom drugom da je nametnemo. Ja sam preduzeo čitav niz mera, ja vam to sada neću da nabrajam, kako bi se pobrinuo da se to sprovede na miran i sporazuman način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da raščistimo samo par pitanja, pošto vi o tome svakako dovoljno znate, sasvim kompetentno. Vi ste pomenuli su Srbi u Bosni i Hercegovini bili jedan od tri konstitutivna naroda, je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate da je referendum o otcepljenju Bosne i Hercegovine bez jednog od tri konstitutivna naroda, u ovom slučaju srpskog naroda, mogao biti legitiman ili ne? Po kriterijumima, principima, Ustavu Jugoslavije, normama i ovom principijelnom ...

SUDIJA MEJ: Ne, ovaj svedok nije ovde kao ekspert za ustavno pravo. Secesija Bosne i Hercegovine, kako vi to nazivate, nije predmet njegovog svedočenja, prema tome njegovo mišljenje u vezi sa tim nama neće da bude od pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije reč o tome da ga pitam kao ustavnog eksperta, nego ga pitam u vezi sa njegovom izjavom da su Srbi u Bosni i Hercegovini bili jedan od tri konstitutivna naroda. To nije sporno. A da li su ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite da nešto objasnim, ono šta je sadržano u njegovoj izjavi nije iskaz pred Sudom, iskaz pred Sudom je samo ono šta smo ovde u sudnici čuli, njegovo svedočenje. Vremena nema puno i neće nam biti od pomoći njegovo mišljenje o ovim pitanjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej, neću onda da uzimem sve šta je on rekao, već samo delimično, jer pretpostavljam da je izjava osnova za postavljanje legitimnih pitanja. Vi ste govorili danas ovde o sastanku koji ste imali sa Predsedništvom SFRJ i predsednikom SIV-a, gde ste, kako kažete, ja sam ovde zabeležio, tražili da završite ustavne promene, da ne insistiraju da sa tim prekinete, pa ste rekli da postoji Ustavni sud koji će onda moći da utvrdi ako nešto ne bude neustavno, je li tako ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, ukazali ste im na nadležnost Ustavnog suda kao neku vrstu garancije da se neće narušiti ustavno uređenje. Međutim, pošto vi govorite o toj privrženosti Slovenije legalitetu i demokratiji, da li je tačno da je nasuprot tome, upravo

nasuprot tome, Slovenija kroz jednostrane odluke svojih državnih organa vršila destrukciju pravnog poretka preko svojih predstavnika u Skupštini Jugoslavije, a donosila odluke koje nisu bile saglasne sa Ustavom Savezne Republike Jugoslavije? Je li to tačno ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: To nije tačno. Jer pre toga došlo je do četiri amandmana: jedan se odnosio na prava verskih zajednica da otvaraju škole; drugi koji se odnosio na činjenicu da vanredno stanje ne može da se proglasi bez sporazuma republičkih vlasti; treći se odnosio na tehnološku pomoć, odnosno na povezivanje tehnološke, uvezivanje tehnološke opreme, infrastrukture, pošta, železnica i tako dalje; i zatim takođe pravo na samoopredeljenje. Dvoje sudija Ustavnog suda u Jugoslaviji, zato što je svaka republika imala dvojicu sudija u saveznim telima, imala su posebno mišljenje u pogledu ovoga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne govorim ni o čijem mišljenju u toku sednice Ustavnog suda, jer neko može da ima izdvojeno mišljenje, ali Ustavni sud donosi odluku. Vi ste danas rekli i sad potvrdili da ste kao garanciju da će sve ići ustavno naveli postojanje Ustavnog suda koji će činiti, koji će proceniti je li to bilo ustavno ili ne, a ustvari se radilo o rušenju pravnog poretka Jugoslavije. Evo, ja imam ovde, molim vas, upravo u vezi sa ovom tvrdnjom svedoka da je ponudio kao garanciju Ustavni sud Jugoslavije. Imam autentične odluke Ustavnog suda, koje naravno nemam vremena da pročitam, jer bi mi trebalo nekoliko dana da ih sve pročitam, ali one su autentične. Dakle, ima mišljenje Ustavnog suda Jugoslavije o suprotnosti amandmana 9 do 90 na Ustav SR Slovenije sa Ustav SFRJ. Dalje, mišljenje o suprotnosti Ustavnog zakona za sprovođenje ustavnog amandmana Republike Slovenije i tako dalje u oblasti narodne odbrane, takođe odluka Ustavnog suda na koji se svedok pozvao u svom razgovoru i danas potvrdio. Pa dalje takođe Ustavni sud konstatuje suprotnost ustavnog amandmana na Ustav Republike Slovenije, ovo je paragraf 99. Pa odluku o oceni ustavnosti člana 1 stav 1, tačka 2 o obustavljanju nekih prekršajnih postupaka, takođe Ustavni sud Jugoslavije vam poništio. Pa odluku o ocenjivanju ustavnosti Deklaracije o suverenosti države Republike Slovenije koju vam je takođe Ustavni sud poništio. Pa odluka o oceni ustavnosti odredba člana 4 i ...

prevodioci: Molim vas malo sporije zbog prevoda. Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poštovaću upozorenje prevodilaca da govorim sporije. Pa odluku o oceni ustavnosti odredaba člana 4 i 10 Zakona o plebiscitu o samostalnosti i nezavisnosti Republike Slovenije koji vam je takođe Ustavni sud Jugoslavije poništio. Pa odluku o ocenjivanju ustavnosti Rezolucije o predlogu za sporazumno razdruživanje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, takođe vam poništio. Pa odluku Ustavnog suda o ocenjivanju ustavnosti Zakona o odbrani i zaštiti koju vam je takođe poništio; pa odluku o ocenjivanju Zakona o vojnoj obavezi koju vam je takođe poništio; pa odluku o ocenjivanju ustavnosti odredaba člana 2 stav 2, stav 2, 4, člana 3, stav 2 ili člana 6, 7 i 8 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima; pa odluku o ocenjivanju ustavnosti Ustavne povelje o samostalnosti i nezavisnosti Republike Slovenije, sve odluke Ustavnog suda; pa odluku o ocenjivanju ustavnosti Ustavnog zakona o sprovođenju osnovne Ustavne povelje o samostalnosti i nezavisnosti Republike Slovenije. Pa odluku o ocenjivanju ustavnosti Deklaracije povodom nezavisnosti, pa odluku o ocenjivanju ustavnosti Zakona o carinskoj službi oko kojeg ste i izvršili ove ...

SUDIJA MEJ: Moram da vas prekinem, jer čitate jedan dugačak spisak, a svedoku treba da date priliku da iznese svoj komentar i da se osvrne, ako je to potrebno, pojedinačno na svaku tu odluku. Gospodine Kučan, čuli ste optuženog, on je spomenuo čitav niz, samo trenutak, samo trenutak, čitav niz odluka Ustavnog suda Jugoslavije. Ako želite da pogledate bilo koju od tih odluka ili da iznesete pojedinačan komentar ili se osvrnete generalno na njih, imate za to priliku.

SVEDOK KUČAN: Ja svakako znam za te odluke. Optuženi kaže da je Ustavni sud Jugoslavije poništio te postupke, ali Ustavni sud nije imao to ovlašćenje, već je jedino mogao da utvrdi da li je to bilo u skladu sa Ustavom Jugoslavije. Ja želim da naglasim, budući da je to dosta važno i budući da se o sličnim stvarima radilo u drugim forumima u Jugoslaviji, naime ista metoda se koristila i na Ustavnom sudu kad je reč o glasanju. I obojica sudija, obojica ustavnih sudija iz Slovenije su u pogledu ovih dokumenata imali različito mišljenje od većine sudija Suda.

SUDIJA MEJ: Kada kažete isti metod glasanja, na šta tačno mislite, o kojem je metodu reč?

SVEDOK KUČAN: Pa glasanje koje je bilo evidentno na XIV kongresu. Isto se događalo i u saveznim telima, u saveznoj Skupštini kada se glasalo o usvajanjima zakona i ako bi bila na dnevnom redu odluka o razdruživanju Jugoslavije.

SUDIJA MEJ: A ako pogledamo ove odluke, videćemo da su slovenačke sudije ovde bile u manjini.

SVEDOK KUČAN: U pravilu da.

SUDIJA MEJ: Možda možete da nam kažete, mi to svakako možemo da proverimo, da li su se njima možda priklonile i neke druge sudije?

SVEDOK KUČAN: Trebao bih to da pogledam u odnosu na svaku konkretnu odluku i presudu Ustavnog suda. Ne bih sad mogao da nagađam, to bi moglo da navede ovo Pretresno veće na pogrešan put.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne znam kakvog ima smisla, samo mi to odgovorite, da upoređujete glasanje na partijskom kongresu, koji po svom poslovniku uostalom glasa, pa znači glasa većinom prisutnih i odluke Ustavnog suda koji takođe po svom poslovniku koji ima nivo zakona, donosi odluke koje ne može doneti ako nema kvalifikovanu većinu da te odluke donese. I svaki Sud u svetu, vrhovni, ustavni ili bilo koji, odlučuje većinom glasova. Da li vi tvrdite, dakle da preziciram pitanje, da su odluke Ustavnog suda kojima su poništena ova akta Slovenije, odnosno kojima je izražen njihov stav o neustavnosti tih akata, odnosno nesaglasnosti sa Ustavom Jugoslavije, donete kršenjem pravila rada Ustavnog suda ili je Ustavni sud radio u skladu sa svojim pravilima?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, vidite, optuženi tvrdi da je irelevantno govoriti o metodi glasanja, međutim ja smatram da je vrlo važno ukazati na problem nadglasavanja, jer on pokazuje kako se nameću stajališta jedne republike putem takvog glasačkog mehanizma. Republika Slovenija je time uvek bila u manjini i dovedena u situaciju da nikad ne može da izrazi svoje stavove i da učini da oni budu prihvaćeni. Princip je bio jedan građanin - jedan glas, to je naravno jedan demokratski princip. Međutim, u jednoj višenacionalnoj zemlji taj princip je treba da se zameniti

sa jedan građanin - jedna republika - jedan glas. I tako ne bi bilo moguće nadglasavanje već bi se usvojio princip konsenzusa kod donošenja odluka. 1989. godine na sastanku koji sam već spomenuo, ja sam ukazao na potrebu sa ovim principom, a meni je rečeno da se promene ne mogu izglasati na temelju konsenzusa, a to je dakle bila jedna logika koja je bila različita od naše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vam govorim o, o legalnim odlukama Ustavnog suda Jugoslavije, a ne o pitanju jedan građanin - jedan glas. A vi ste sami rekli da ste tražili od Predsedništva Jugoslavije i od savezne Vlade na sastanku koji ste jutros citirali da završite sa svojim ustavnim promenama, a da garancija da to neće biti mimo Ustava Jugoslavije se sadrži u činjenici da postoji Ustavni sud koji bi, znači, ukoliko je nešto u nesaglasnosti sa Ustavom to konstatovao. I kada je Ustavni sud to konstatovao, vi kažete da je time oštećena vaša republika, zato što je Ustavni sud konstatovao da ste neustavno srušili pravni poredak Jugoslavije. Je li to vi tvrdite, gospodine Kučan?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Kao prvo, Ustavni sud nikada nije rekao da je Slovenija srušila konstitutivno uređenje Jugoslavije. Ja sam samo hteo da kažem kakvo bi bilo značenje ustavnih odluka da je bio jednak broj sudija iz pojedinih jugoslavenskih republika i, ako mogu da iznesem zaključak na ovoj osnovi, ja mogu da kažem da obojica sudija Ustavnog suda iz Slovenije smatrali nekompetentnima i ne bi imali nikakva ovlašćenja da učestvuju u ovom procesu donošenja odluka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, oni sudeluju u procesu donošenja odluka, ali ako ostanu u manjini, kao što znate Ustavni sud uvek zaseda u punom sastavu u plenarnoj sednici i donosi ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mislim da smo ovu temu iscrpeli. Molim vas pređite na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možete li ovih 27 odluka Ustavnog suda Jugoslavije, sobzirom na to da je o tome govorio svedok, a ja ih citirao, da primite kao dokazni predmet, kao jedinstven dokazni predmet? Imate 27 odluka ovde. Ima ih više.

SUDIJA MEJ: Uzećemo ih prvo u svrhu identifikacije. Usvojene su u svrhu identifikacije dok se ne prevedu i dok se ne vidimo o čemu se radi.

sekretar: Biće to dokazni predmet Odbrane broj 138 označen u svrhu identifikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da pređemo još, ja imam jako kratko vreme, da pređemo preko nekih takođe bitnih pitanja. Molim vas, da li je tačno da je početkom oktobra 1990. godine počela aktivnost na intenzivnom ilegalnom naoružavanju Hrvatske u saradnji sa Slovenijom? Sećate se da je u tom periodu JNA otkrila devet kanala ilegalnog naoružavanja Hrvatske i Slovenije? Je li to tačno?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, koliko je meni poznato, ne da je JNA otkrila bilo kakve nelegalne kanale, ali ja znam da je armija razoružala slovenačku Teritorijalnu odbranu u maju te godine, o tome je već bilo reči, kada su demokratski izabrane vlasti stupile na vlast.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne uzimam to kao nikakvu uzročno-posledičnu vezu, ja imam ovde, na primer, potvrdu "Republika Slovenija - Ministarstvo unutrašnjih poslova" kojom se potvrđuje da je transport oružja i streljiva koji prolazi kroz Republiku Sloveniju namenjen isključivo za potrebe Ministarstva odbrane Republike Hrvatske i sadrži sledeće: mina - 10.000 komada, metaka - 5.754.000 i tako dalje, i tako dalje. Jarnjak, pod pečatom mu je ime, pa ne mogu da pročitam, upućeno Republici Sloveniji, Ministarstvu unutrašnjih poslova. Je li, dakle, tačno da ste učestvovali u naoružavanju Hrvatske?

SUDIJA MEJ: Ako želite da vam svedok da komentar na dokument, on mora da ga vidi. Dajte da svedok vidi dokument, pa ćemo da čujemo njegov komentar. Gospodine Kučan, pogledajte, molim vas, ovaj dokument i recite nam koji je to dokument i ako možete da potvrdite eventualno ono šta je rekao optuženi. Dajte datum i recite kakav je vaš komentar.

SVEDOK KUČAN: Dokument je datiran na 7. decembar 1992. godine. Naravno, ja ga po prvi put vidim. Međutim, ne vidim ništa sporno, jer optuženi u svom prethodnom pitanju je rekao da su postojali ilegalni kanali kojima je stizalo oružje. Ja ne znam ni za kakve ilegalne kanale, postoji

legalni kanal za koji su bile nadležne republičke vlasti. Inače nije bilo nikakve potrebe da republike nabavljaju oružje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato, da je i u to vreme važio embargo međunarodne zajednice na bilo kakav uvoz oružja na područje prethodne Jugoslavije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: To je bilo pre međunarodnog priznanja Slovenije i Hrvatske, kao što možemo da zaključimo na osnovu datuma. Prema tome, taj se embargo nije odnosio na nas, reč je o periodu posle povlačenja JNA. Oprostite, bilo je to u vreme priznanja obe države koje su onda posebno, kao individualne države, preduzele mere da zaštite svoj suverenitet.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se embargo odnosio na Bosnu i Hercegovinu?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Taj embargo odnosio se na prodaju oružja i važio je samo za prodaju oružja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, bilo bi dobro da čujete ovo. Dakle, pitao sam da li je embargo važio za Bosnu i Hercegovinu. Odgovorili ste mi, "embargo je važio samo za prodaju oružja". Je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ovde imam potvrdu, "Predsjedništvo Bosne i Hercegovine potpisano od Azima Karamehmedovića, potvrda po ovlašćenju predsednika Predsedništva Republike Bosne i Hercegovine Alije Izetbegovića: Izjavljujem da je Azim Karamehmetović rođen" i tako dalje, "član Kriznog štaba" i tako dalje, "da će oprema u iznosu 1.850.000 ...

SUDIJA MEJ: Ovo zvuči kao izjava. Ono šta možete da tvrdite svedoku, ako on uopšte može na to da odgovori, ako ima bilo kakve veze sa njim je da mu kažete šta tu piše, ali ne možete da ovde prikazujete nečiju izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nije izjava, piše potvrda, a po ovlašćenju predsednika Republike Alije Izetbegovića. I kaže: "1.850.000", radi se o 1.850.000 maraka, oprema dobijena od Republike Slovenije i da će se platiti u što kraćem roku". A onda kaže: "Do dana plaćanja iznosa dajemo Republici Sloveniji kao garanciju naš helikopter koji se nalazi na teritoriji

Republike Slovenije. Ukoliko Bosna i Hercegovina ne izvrši obavezu plaćanja u navedenom iznosu, ostaje helikopter u trajnom vlasništvu Republici Sloveniji, sa tim što će se Republika Bosna i Hercegovina ... “

SUDIJA MEJ: Koji je datum, koji je datum tog dokumenta?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 9. maj 1992. godine. Dakle, kada je važio embargo i kako je svedok sam rekao, odnosio se na prodaju oružja, a ovde je reč o prodaji oružja.

SUDIJA MEJ: Pokažite to svedoku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa pokazaću mu, gospodine Mej i tražiću da se to uvede kao dokazni predmet, a onda pre nego što mu pokažem, imam samo još jednu stvar da mu pokažem. Specifikacija potreba za Bosnu i Hercegovinu, a upućeno ...

SUDIJA MEJ: Jedno po jedno. Ne možemo da prihvatamo ogroman broj dokumenata odjednom. Pokažite potvrdu prvo svedoku, neka on da svoj komentar, pa onda idemo jedno po jedno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, samo vreme nam je kratko. Meni odgovara.

SUDIJA MEJ: Da?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: I ovaj šta ima “Republika Slovenija, Ministarstvo odbrane”, pa piše “Republici Bosni i Hercegovini”, pa šta od oružja i tako dalje. Izvolite.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kučan, molim vas, pogledajte ovaj dokument. Da li možete da nam potvrdite da je taj dokument ono šta optuženi tvrdi da jeste? Ako imate neki komentar, izvolite.

SVEDOK KUČAN: Prvo što se tiče embarga, nije zabranjeno da države nabavljaju oružje za potrebe svoje odbrane. Pitanje je na šta se odnosi ovaj dokument koji je izdalo naše Ministarstvo odbrane, kao i odgovor Bosne i Hercegovine. Postoje dokumenti o ovome u Arhivi Republike Slovenije i

u Ministarstvu odbrane i ukoliko Tužilaštvo želi da ih dobije, može da ih dobije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vidite tu specifikaciju sa potpisom Alije Izetbegovića, koliko miliona metaka, koliko hiljada pušaka i tako dalje? Rukom pisano i potpisao Alija Izetbegović, već poznajete dobro njegov potpis kao i ja.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Što se tiče tih navodnih nekoliko hiljada komada oružja, radi se o hiljadu pušaka, a ne nekoliko hiljada pušaka. Kao što sam već rekao, time su se bavili nadležni organi Slovenije, i ti organi mogu da vam daju tačne odgovore. Međutim, činjenica je da je u januaru 1993. godine doneta odluka saglasno kojoj Slovenija više nije obavezna da učestvuje u pomoći i doprinosima u obliku oružja ili, na primer, u obliku prevoza preko teritorije Slovenije, bilo prema Hrvatskoj, bilo prema Bosni i Hercegovini.

SUDIJA MEJ: U redu, primičemo ove dokumente radi identifikacije. Kasnije ćemo da rešavamo pitanje njihove relevantnosti. Prvo dokument koji se tiče Hrvatske, a zatim onaj koji se tiče Bosne i Hercegovine.

sekretar: Potvrda od 7. decembra 1992. će biti dokazni predmet Odbrane broj 139 obeležen radi identifikacije, a potvrda koja je potpisana od strane Alije Izetbegovića je dokazni predmet Odbrane broj 140 obeležen radi identifikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, vi ste učestvovali u naoružavanju Bosne i Hercegovine, je li tako? To nije sporno?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Meni je teško da prihvatim takvu tvrdnju jer, pre svega, treba da ustanovimo gde je to oružje koje je Jugoslovenska narodna armija uzela prilikom svog povlačenja završilo, kome je bilo namenjeno kada se ispostavilo da njima više nije potrebno oružje za vojnu službu rezervnih snaga. Tek onda možemo da vidimo da li je Bosna i Hercegovina bila sama u stanju da organizuje svoju sopstvenu odbranu ili ne u tim okolnostima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja samo vas pitam da li je sporno da ste učestvovali u naoružavanju Bosne i Hercegovine?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: I moj odgovor je zašto je to bilo potrebno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vrlo dobar odgovor. Molim vas, da li je tačno da je vaš predsednik Komisije za utvrđivanje umešanosti Slovenije u naoružavanje Bosne i Hercegovine, čije ime glasi Rudolf Mofe, zahtevao da se ta komisija rasformira? Je li tako? Jeste imali komisiju za za utvrđivanje umešanosti Slovenije u naoružavanje Bosne i Hercegovine?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Meni to ime nije poznato. Možete li da ga ponovite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Meni je ovde zapisano kao Rudolf Mofe.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Pa, možda je zamenik predsednika Skupštine Slovenije Rudolf Moge ta osoba. On je bio na čelu jedne komisije čiji je bio zadatak da utvrdi činjenice u vezi naoružanja u Sloveniji počevši od razoružavanja Teritorijalne odbrane u Sloveniji. Svi ovi izveštaji mogu da se nađu u arhivama u Sloveniji, zapravo ovaj proces u Sloveniji nije još završen do kraja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije dakle završen do kraja. Da idemo dalje. Molim vas, vi kažete u tački 7, vaše izjave da su Srbi gledali na Jugoslaviju kao na zemlju koja omogućuje svim Srbima da žive u jednoj državi, što je fakat, svi su Srbi živeli u Jugoslaviji, dok kažete: "Nesrpske nacije smatrale su da Jugoslavija štiti grupe". Pošto mi je ovo neverovatno, ja vas pitam sada da li vi ili valjda vi znate da je Ustav Jugoslavije garantovao svim građanima bez obzira na nacionalnost i veru jednaka građanska prava, pa i sudsku i svaku drugu zaštitu do nivoa savezne države? Ustav nije štitiio nikakve grupe nego građane koji su na osnovu toga valjda smatrali da žive u jednoj državi, da je on nediskriminatorno važio za sve.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, ova tvrdnja je neverovatna. Međutim, ja je nikad nisam izrekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja i kažem da je neverovatna. To je tačka 7, ove vaše izjave. Ali kad kažete da je neverovatna, neću da vam je čitam. Ili je možda bolje da je ...

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, ja tvrdim da jeste, kažem da je neverovatna, ali takođe insistiram da ja to nikad nisam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, kaže: "Nesrpske nacije su videle Jugoslaviju koja štiti grupe, dok su Srbi u njoj videli zemlju koja omogućava svim Srbima da žive u istoj državi" To sam pročitao sa ovoga, sa ove vaše izjave, ali drago mi je da čujem da i vi smatrate da jeste neverovatna tvrdnja. Da idemo dalje, tvrdite da JNA nije priznavala kolektivnu vrhovnu komandu posle Tita. Da li ste vi to takođe tvrdili ili, ili je i to neka neverovatna izmišljotina?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Časni Sude, što se tiče prethodne tvrdnje, siguran sam da je to neko pogrešno tumačenje ili preveo. Jugoslavija nije štitila grupe, i slovenački narod nije grupa, o tome sam već govorio. Što se tiče, međutim, JNA tačno je da ona nije priznavala kolektivnu vrhovnu komandu i na sednicama održanim u martu 1991. godine o kojima se dosta pisalo postalo je jasno da rukovodstvo JNA želi da se postavi iznad vrhovnog komandanta, to jest Predsedništva SFRJ. I hoću samo da bude sasvim jasno, već na XIII kongresu SKJ 1986. godine došlo je do žestoke rasprave i debate u vezi činjenice da Savez komunista Jugoslavije nije u stanju da reši situaciju, tačnije, ukoliko SKJ ne može da reši situaciju, onda će JNA da se umeša i da pokuša ona da je razreši. O tome postoje transkripti i vi možete da ih nađete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, molim vas, vi na primer, to vam je u tački 27, ovo tvrdite u tački 26 da je, da nije priznavala Predsedništvo, kažete da primer koji upotrebljavate je netačan, kažete armija nije htela vanredno stanje. Naprotiv, ona ga je predlagala, ali Predsedništvo nije usvojilo predlog, nije usvojilo predlog armije. Postojao je predlog armije, primer vam je takođe netačan.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Bilo bi potrebno da pažljivije pogledamo šta se dešavalo na toj sednici u to vreme. Knjige Borisava Jovića i Veljka Kadijevića jasno govore o tome kakvo je bilo rukovodstvo JNA i kako je ono reagovalo na dileme sa kojima je bila suočena Jugoslavija. Da bismo bolje razumeli ovo, hteo bih da to ilustrujem jednim detaljem. Jedan od najvećih problema na XIV kongresu SKJ bio je predlog da se uspostavi civilna kontrola nad Jugoslovenskom narodnom armijom i da se prihvati da ljudi koji ne žele da služe vojni rok zbog prigovora savesti ne moraju da ga služe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možemo li dalje, gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na početku današnjeg, današnjeg svedočenja gospodin Najs je izvadio scenogram nekog mog govora, jednog mog govora sa sednice CK gde se prilično olako manipuliralo, kako vidim, rečima institucionalno, neinstitucionalno, ali u interesu Jugoslavije i tako dalje. Da li se sećate da to institucionalno, neinstitucionalno se odnosilo na mitinge koji su održavani kojima su građani izražavali svoje političko nezadovoljstvo i svoja politička opredeljenja, o kojima se pisalo i govorilo da nijedan cvet nije zgažen, nijedan prozor nije razbijen, već naprotiv nosilo se cveće i pevalo, a u tadašnjem rukovodstvu Jugoslavije se govorilo da je takvo okupljanje građana neinstitucionalno i da ne može neinstitucionalno da se rešavaju problemi? Prema tome, to se odnosilo na mitinge. A vi ste između toga i neustavnosti stavili znak jednakosti. Molim vas, zbog čega bi mitinzi građana bili neustavni ili nelegalni, ako je sloboda okupljanja garantovana Ustavom?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ta interpretacija nije tačna. Na tom sastanku smo razgovarali o promenama i bilo je rečeno da, ako se promene ne mogu uvesti institucionalno, onda će biti uvedene neinstitucionalno, ako ne mogu procedurom, onda će da budu uvedene voljom naroda, pa makar i na ulici. Mi smo tvrdili da na ulici može da se izražava nezadovoljstvo, međutim na ulici ne mogu da se uvode promene, i da ulica ne može da donosi pozitivne programe. Ovi mitinzi nisu bili tako nevinna pojava. Na primer, vojvođansko rukovodstvo nije prihvatilo odluku Vlade u Beogradu, i posle dva mitinga to rukovodstvo je smenjeno. Kasnije je došao red na rukovodstvo Crne Gore. Tako da se ovde ne radi o pravu na okupljanje i pravu na izražavanje nezadovoljstva i to se sve završilo zabranom tog mitinga koji je bio planiran za 1. decembar 1989. godine u Ljubljani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Završilo se zabranom mitinga planiranog u Ljubljani? Molim vas ...

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ko je to planirao? Sigurno nisu Slovenci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ćemo doći, sad ćemo doći i na to pitanje. U ovom govoru mom koji je izneo ovde gospodin Najs, ja kažem: "Ta ugroženost sistema je dostigla svoj vrhunac na Kosovu - u fizičkom, političkom i kulturnom nasilju nad Srbima i Crnogorcima". Da li vi osporavate da je tih godina bilo mnogo nasilja nad Srbima i Crnogorcima na Kosovu?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ja ne osporavam da je na Kosovu bilo nasilja i uzajamnog nasilja, međutim, takođe sam izneo Sudu svoje mišljenje. Rekao

sam da je srpsko nacionalno pitanje bilo vrlo složeno i da se ta složenost ogledala u vrlo napetim odnosima, posebno na Kosovu. Ja sam 1985. godine bio na čelu jedne grupe koja je imala zadatak da proučava ustavne odnose u Socijalističkoj Republici Srbiji sa autonomnim pokrajinama unutar savezne strukture, sa ciljem da se uvedu neka poboljšanja radi pobošljanja ukupne situacije u Republici Srbiji i celoj federaciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Ali upravo kažem, dakle, pošto je ovde istrgnuto iz konteksta, da je ugroženost dostigla svoj vrhunac tim nasiljem. I dalje, ne istržući iz konteksta, sledeća rečenica: "U sredinama ili povodom problema u vezi sa kojima je odsustvo sluha za promene bilo najveće i gde se ništa nije moglo uraditi redovnim putem institucionalno, dolazi do masovnih i javnih protesta kroz okupljanja građana na mitinzima". Prema tome, institucije ne reaguju, građani masovno protestuju na mitinzima i vrše pritisak na institucije. A dalje kažem: "Tako je oduvek bilo u ljudskom društvu. Istina, sa razvojem društva i sa porastom njegove organizovanosti i sa većom demokratizacijom rastu i čovekove mogućnosti da na promene u društvu utiče institucionalno". I da "zahtevi su za jugoslovensku orijentaciju i imaju za cilj aktiviranje sistema izbornih institucija". O tome govorim i branim pravo građana da izraze svoje stanovište i na mitinzima koji, kako ćete priznati nadam se i vi, nisu bili nasilni. Je li tako ili nije, gospodine Kučan?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne znam, ne znam zapravo šta me pitate na osnovu tog vrlo dugačkog objašnjenja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitam vas jesu li ti mitinzi na bilo koji način bili nasilni?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: To bi vam najbolje odgovorili oni koji su bili prisiljeni da daju ostavke mada su bili izabrani na svoje položaje na izborima, ali su morali posle tih mitinga da napuste te položaje. Kao što se ja sećam, od 1981. godine, pa nadalje na Kosovu je tri puta uvedeno vanredno stanje. Međutim, vanredno stanje nije moglo da zaustavi nasilje. To je samo donelo novo nasilje i proširilo pojave nasilja i morala je da se nađe nova politička institucija ili da se pojačaju stare institucije, a ne da se šire dodatne teškoće u radu tih institucija.

SUDIJA MEJ: Imate još pet minuta, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja uopšte ne mogu da stignem za tih pet minuta da, da ispitam svedoka. Gospodin Najs je bar 10 minuta samo ovaj jedan moj govor citirao. A ja imam da pitam svedoka izvesne stvari i oko Kosova koje su vrlo bitne.

SUDIJA MEJ: Morate onda da pređete na tu temu. Dali smo vam dva sata. Nemojte da me prekidate. Za pet minuta tih dva sata ističe, zato pređite na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Zato tražim da mi produžite vreme. Zato što ističe za pet minuta.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Mogu li ja da kažem nešto, odnosno da zatražim da se ovaj svedok ponovo pozove da nastavi svoje svedočenje drugom prilikom. Često se dešava da su važni ljudi prezauzeti da bi nam poklonili mnogo svog vremena. Međutim, po mom iskustvu, važni ljudi su često spremni i u stanju da u svojim rokovnicima nađu dodatno vreme.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Imate još 15 minuta. Gospodine Kej (Kay), čuli smo šta ste rekli i mislim da vas je čulo i Tužilaštvo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto, dakle, kažem, pošto selektivno istrže iz konteksta gospodin Najs iz ovog mog govora određene stvari, a i svedok govori o stavu Srbije za nekakvim centralizmom, a stavu Slovenije za nekakvim liberalnim odnosom, ja govorim na primer upravo u tom govoru, za koji sam zahvalan da, da mi je stavljen na raspolaganje jer ja kako sam izolovan do vrlo malo stvari mogu da dođem: "Rešavanje takozvanog odnosa snaga zanemaruje jednu bitnu činjenicu da smo mi federacija. Jugoslavija je jedna federativna zajednica svih naroda i narodnosti koji u njoj žive, to znači da su svi oni međusobno ravnopravni, odnosno da imaju jednak položaj u ekonomskom, kulturnom i političkom životu zemlje u kojoj se nalaze. Ova, reklo bi se, nesporna konstatacija mora međutim iz svih ovih razloga da se proveriti, odnosno da je jasno da je već duže vreme prisutna svest da zbir glasova može da odluči o sudbini jednog dela celine, a odnos snaga može da suspenduje federativno uređenje". Dakle, ja štitim ravnopravnost i naroda i republika i za to se zalažem.

SUDIJA MEJ: Da uštedimo vreme tako što ćemo da kažemo da imamo taj govor, našli smo taj pasus koji se tiče toga da je Jugoslavija savezna zajednica. Da li želite još nešto da pomenete? Ako imate još nekih pitanja za svedoka, postavite ih brzo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja imam pitanja i moram da ih postavim brzo, to mi je jasno, ali da li sam vas dobro shvatio, da nije opet štamparska greška, vama je bilo poznato da je na Kosovu taj štrajk, čuveni štrajk glađu rudara u Starom Trgu (Stariterg) bio namešten i da su rudari ustvari dobijali hranu? Je li tako ili nije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, za to nisam znao, a mislim da je irelevantno jesu li oni primali hranu ili nisu. Činjenica je da su štrajkovali, da su ostali u rudniku, i da su se oni na taj način protivili promenama statusa pokrajine Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, vi tvrdite da je Kosovo i Vojvodina, da im je oduzeta, ukinuta autonomija, je li tako? Je li to tvrdite?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Mislim da sam bio dovoljno precizan. Kada je ta autonomija službeno ukinuta, prema mojim shvatanjima, tadašnje politika Srbije i stav tadašnjeg srpskog rukovodstva je bio da se sačuvaju, da je od ključne važnosti da se sačuvaju tri glasa iz tri pokrajine. Prema tome, izmene u srpskom Ustavu, odnosno tri glasa, od toga dva iz dve pokrajine, prema tome izmene u srpskom Ustavu su prilično, u velikoj meri, reducirale autonomiju tih pokrajina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li znate da u ustavu piše da postoje dve autonomne pokrajine Kosovo i Metohija i Vojvodina i da su to oblici teritorijalne autonomije? To piše u srpskom Ustavu, odnosno u Ustavu Republike Srbije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: To takođe piše i u Ustavu Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ali piše i u Ustavu Republike Srbije. Dakle, ni Ustav Republike Srbije nije ukinuo autonomiju Kosova i Vojvodine. A drugo, da li je tačno da vam se omaška napravila kad ste rekli da su smenjeni članovi Predsedništva SFRJ iz pokrajina, a vi znate da je član Predsedništva Zelenović bio izabran za predsednika Vlade Srbije, a bio je prethodno član Predsedništva iz Vojvodine? Zato što je otišao na novu dužnost, Skupština Vojvodine je izabrala novog člana Predsedništva, je li

tako ili nije? Nije ga smenila Srbija, naprotiv on je dobio mandat za sastav Vlade posle višestranačkih izbora u Srbiji. Ostalo je upražnjeno mesto člana Predsedništva iz Vojvodine, jer nije mogao biti i predsednik Vlade Srbije i član Predsedništva SFRJ iz Vojvodine i skupština Vojvodine je izabrala novog člana Predsedništva Jugoslavije. Je li tako ili nije, gospodine Kučan? Ili je tačno ovo šta vi kažete?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Formalno gledajući, da. Ali *de facto* događaji su se razvijali pod pritiskom tih mitinga. O tome je već bilo reči.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije valjda neko formalno postavljen za predsednika Vlade Srbije, izabran u skupštini da bi faktički bio smenjen sa dužnosti člana Predsedništva SFRJ? Nećete valjda takvu besmislicu da tvrdite?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ja i ne tvrdim da je to besmislica, odnosno da je posledica besmislice, ja kažem samo da su se te promene dogodile zbog određenih činjenica. Ako je to relevantno, onda moramo pogledati dokumente iz tog vremena koji postoje i koji su u arhivama. Ja nisam istoričar koji bi pratio na taj način te događaje, a ne mislim ni da ovaj Sud piše istoriju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, ovaj Sud postoji da posluži da se prekroji istorija. Pošto ste porekli ovo šta sam maločas tvrdio, pročitacu vam vaš paragraf 57. Kaže ovako: "Vezano za paragraf o tome kako je Milošević koristio Armiju", ponovo iz transkripta Kučanovih komentara iz "Smrt Jugoslavije", "vezano za događaje u rudnicima na Starom Trgu, to je bilo na redovnoj sednici Predsedništva, mi nismo dobili tu informaciju. Protest je organizovan od strane slovenačke opozicije i partije. Ja sam trebao govoriti o tome da je trebao biti insceniran štrajk da rudari nisu štrajkovali glađu, da su dobijali hranu u rudniku, jer se nije znalo koliko će dugo trajati sednica" i tako dalje. Šta ovo znači? Imam nekoliko pitanja. Prvo, to je bilo u vreme kad sam ja bio predsednik partije, a ne predsednik Srbije, taj štrajk na Starom Trgu i zajedno smo bili na sednici Predsedništva i vi i ja, Predsedništva partije u to vreme. Kakve upotrebe Armije je moglo biti sa naše strane ili sa strane bilo koje republike? Je li u to vreme Janez Drnovšek bio predsednik Predsedništva Jugoslavije? Jesu li te odluke koje vi pominjete ...

SUDIJA MEJ: Moramo konačno da dobijemo pitanje. Ja pokušavam da shvatim šta vi uopšte hoćete da pitate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa u paragrafu 57 kažete kako sam ja koristio Armiju i povezujete to sa štrajkom na Starom Trgu. Prvo, kako sam ja uopšte mogao da koristim armiju?

SUDIJA MEJ: Postavite konkretno pitanje, pa će svedok da vam da odgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako sam ja to koristio armiju?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da li je to pitanje? Armija je mogla da se koristi na osnovu odluka Predsedništva i ja sam na tome insisitirao. Takođe, kada je vojska korišćena u Sloveniji, Predsedništvo nije izdalo takvo naređenje, ali jeste donelo odluku o korišćenju armije na Kosovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, Predsedništvo je donelo, Predsedništvo Jugoslavije je li tako? Donelo odluku o bilo kakvim aktivnostima vojske na Kosovu, Predsedništvo Jugoslavije, je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Predsedništvo Jugoslavije koje je uvek odlučivalo na osnovu predloga. Ja ne znam ko je podneo takav predlog na osnovu kojeg su doneli tu odluku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu odluku je donelo Predsedništvo Jugoslavije, a valjda je nama obojici poznato da niko od predsednika republika nije mogao imati uticaj na armiju, da smo mi kod vojnog vrha mogli samo da budemo primljeni, a nikako da na bilo kakav način njima dajemo naređenja. Je li tako ili nije?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ja nikad ništa drugačije nisam ni tvrdio. Ne znam odakle ta ideja da sam ja tvrdio da ste vi taj koji je izdavao naređenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo sam to hteo da čujem. Jer, gospodine Kučan, upravo zbog manipulacije ove strane preko puta, ovde u ovom sažetku, za koji doduše kaže da niste autorizovali, da su njihove beleške i tako dalje, kaže vezano za paragraf o tome kako je Milošević koristio armiju vezano za događaje u rudnicima na Starom Trgu i tako dalje. Ja nisam ni verovao da ste tako nešto mogli reći, ali želim da se takva manipulacija, dakle, eliminiše i drago mi je da ste to na ovaj način potvrdili. Sada vas pitam u vezi sa Kosovom još samo nešto. Da li je tačno da ste podržavali separatizam i

terorizam na Kosovu, koji su se intenzivno naoružavali preko Slovenije, a u centrima Teritorijalne odbrane Slovenije obučavali se pripadnici ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Idemo redom, jedno po jedno. Obavešten sam da ovu sudnicu možemo da imamo na raspolaganju još pola sata, kako bi svi imali priliku da postave pitanja. Zato ćemo za nekoliko minuta napraviti pauzu na 10 minuta, a onda ćemo odlučiti koliko će vremena svako da ima. Gospodine Kučan, ovde se tvrdi da ste vi podržavali dve stvari na Kosovu, pre svega da ste podržavali separatizam, a takođe i terorizam. Zapravo, to su tri stvari, tvrdi se i da su se separatisti na Kosovu naoružavali preko Slovenije i da ih je obučavala Teritorijalna odbrana.

SVEDOK KUČAN: Ja odlučno poričem te tvrdnje. Dozvolite mi da kažem da niko iz slovenačkog rukovodstva nije podržavao separatizam. Mi nikada nismo na našoj teritoriji nikoga obučavali, uvek smo insistirali na političkom rešenju kosovskog problema, a kada je došlo do nasilja velikih razmera na Kosovu i egzodusa Albanaca, mi smo bili mišljenja, to tvrdim, da se jedna vrsta nasilja ne može da se spreči drugom. Mi, ponavljam, nikad tako nešto nismo podržavali i ja ne prihvatam optužbe ovog tipa ni u odnosu na mene ni na bilo koga u rukovodstvu Slovenije.

SUDIJA MEJ: U redu. Napravićemo pauzu od 10 minuta za prevodioce, pa ćemo da se vratimo i da odlučimo koliko će vremena da imaju stranke na raspolaganju. Da li planirate neko dodatno ispitivanje?

TUŽILAC NAJS: Samo nekoliko pitanja i to vrlo sažeto.

SUDIJA MEJ: Idemo na pauzu.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ako želite da postavite još neka pitanja, imate deset minuta. Gospodine Tapuševiću, vi ste nakon toga na redu, imate 20 minuta i na kraju gospodin Najs, pet minuta.

prevodioci: Mikrofoni gospodine Miloševića nije uključen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste se zalagali za separatizam na Kosovu. Ja ovde imam knjigu Agima Zogaja (Agim Zogaj) "Dijalog sa Naimom Maljokuom" u kome on govori prvo o skupu u Cankarjevom domu, koji je bio podrška za njih, govori dalje o bliskoj saradnji sa Janezom Janšom, tu su i podaci o obuci njihovih pripadnika koji su kasnije učestvovali u UČK-a (Ushtria Clirimtare e Kosoves), a evo pročitacu vam samo na strani 43, kaže, pošto su u vezi sa ovim mitingom koji ste vi zabranili, a Srbi dolazili sa Kosova očekujući solidarnost slovenačkog naroda zbog patnji koje su tamo preživljavali. Kaže: "Ja i Fadilj Demiri (Fadil Demiri) smo jedno veče gledali dnevnik kad je špica emisije počela sa", i citiram "500.000 naoružanih Srba dolazi u Ljubljanu". Dakle, vi ste inicijativu Srba sa Kosova, koji su bili žrtve albanskog terorizma, da dođu, da građanima Slovenije kažu, kao što su i na drugim mestima to rekli i nigde nije bilo nasilja, zabranili da dođu da kažu istinu o svojim stradanjima i čak u svom dnevniku objavili "500.000 naoružanih Srba dolazi u Ljubljanu". Da li je uopšte tih godina i tada kada je bio taj miting bilo kakvog oružja ili bilo kakve pucnjave na tim mitinzima ili je bilo isključivo govora i svedočenja o zaista teškoj situaciji u kojoj su se nalazili Srbi i Crnogorci?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Optuženi je dotakao nekoliko pitanja, a dao je i neke ocene. Kao prvo, ja ne znam ni za kakvu knjigu, ni za autore knjige koje je naveo optuženi, a odbacujem, i u budućnosti ću to činiti, da smo mi ikada podržavali ikakav oblik albanskog separatizma na Kosovu. Optuženi u potpunosti zna kakav je moj stav; naime, da je Kosovo deo teritorija Srbije i da je u tom svojstvu bio i deo SFRJ. I zato je taj miting u Ljubljani organizovan kao podrška rudarima u Starom Trgu na Kosovu. Nikada nije bilo reči o podršci separatizmu i secesiji, mi smo se zalagali za političko rešenje problema, jer nikakva druga solucija nije bila moguća. Zašto smo mi zabranili "Miting istine"? Naime, organi Ministarstva unutrašnjih poslova procenili su da bi moglo da dođe do konflikta i nemira. Slovenci nisu želeli da se na mitinzima iznosi istina o Kosovu, oni su verovali da za to postoje drugi kanali, drugi načini. Mi nismo imali nikakvu propagandu koja bi na jednostavan način govorila o situaciji na Kosovu, mi smo bili u potpunosti svesni činjenice da je svaka solucija kompleksno pitanje i da se nikakva solucija ne može nametnuti ni Srbima, ni Crnogorcima, ni Albancima i da mora da se nađe rešenje za zajednički život. Mi nikada nismo smatrali da bi bilo nerazumno zadržati Kosovo u Jugoslaviji, ali Srbi su nekada tvrdili da je takav bio naš stav. I Borisav Jović je nešto u tom smislu napisao u svojoj knjizi, ne znam da li je to autentično ili ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali ja se nadam da se dobro sećate demonstracija već 1980. godine koje su organizovali separatisti, gde je glavna parola bila "Kosovo - Republika" (Kosova Republike), da je glavni cilj bio nezavisnost Kosova i pripajanje Albaniji (Albania). Tada nije bilo Miloševića na političkoj sceni, tada nije bilo, tada nije bilo ništa od ovoga o čemu se sada svedoči i govori na jedan potpuno iskrivljen način. Da li se sećate toga? Da li smatrate da je, dakle, ta podrška takvoj politici bila u funkciji stabilnosti Srbije i Jugoslavije ili u funkciji njene destabilizacije?

SUDIJA MEJ: U čemu je relevantnost ovoga?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tome što svedok govori o ovoj podršci koju su dali rudarima, navodnom štrajku glađu koji je bio fingiran, neupuštajući se u to šta je time traženo. Traženo je upravo ispunjenje onih ciljeva koji su još 1980. godine bili proklamovani, Kosovo - Republika i tako dalje. Je li tako ili nije, gospodine Kučan?

SUDIJA MEJ: On je rekao da nije bilo podrške separatizmu na Kosovu. On to nije podržavao, Slovenci to nisu podržavali, rekao vam je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja mislim da on lično to nije podržavao, ali mislim da je Janez Janša i cela kamarila oko njega i te kako podržavala i to imate u ovoj knjizi, i ja tražim da ovu knjigu prihvatite ...

SUDIJA MEJ: Ne. Vi dobro znate da ne usvajamo knjige u spis osim ako nema nekog konkretnog dela u vezi kojeg svedok može nešto da potvrdi. U tom smislu smo jutros napravili izuzetak, i to je bio jedini izuzetak te vrste. Međutim, vi tvrdite da su Janez Janša i ono šta ste nazvali njegova kamarila podržavali tako nešto. Gospodine Kučan, možete li da nam pomognete u vezi sa tim?

SVEDOK KUČAN: Janez Janša je bio ministar prve vlade posle prvih slobodnih izbora. Ja sam sa njim saradivao tokom tog perioda dok je on imao tu funkciju ministra i nikada u mojim formalnim kontaktima sa njim ja nisam stekao utisak da je iko podržavao separatizam Albanaca na Kosovu ili se zalagao za Kosovo Republiku. Ja neću da ponavljam ono šta sam već rekao. Mi bismo tako nešto učinili da smo mrzeli Srbe, ali, i insistiram na tome, mi nismo bili ni u kakvom sukobu sa srpskim narodom. Mi smo uvek

imali razumevanja za teškoće oko rešavanja srpskog nacionalnog pitanja, svakako na Balkanu ono je jedno od najtežih. Ono gde se naše mišljenje razlikovalo je na koji način taj problem treba da se reši. Mi smo tvrdili da to ne sme da ide na štetu drugih naroda i narodnosti i zato te rekriminacije koje se tiču podrške Slovenaca albanskom separatizmu nisu osnovane, to nećete nigde da nađete, ni u kakvim dokumentima Vlade ili drugih tela Slovenije.

SUDIJA MEJ: Ovo mora da bude vaše poslednje pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo jedno i još jedno. Gospodine Kučan, sećate se da je u Ljubljani još novembra 1985. godine održana rasprava slovenačkih i srpskih intelektualaca o tadašnjoj situaciji u Jugoslaviji? I to je bila ta grupa oko časopisa "Nova revija" pojačana sa nekoliko slovenačkih teoretičara, bio je Bavčar, Urbančič, Hribar, Apik, Kermauner i tako dalje. Tada je bilo nesporno da je i slovenački nacionalizam, antijugoslovenstvo, postalo neskriveno i to u vreme kad nema Miloševića na političkoj sceni, kad nema Srpske akademija nauka koje takođe pominjete. Je li to tačno ili nije? Dakle, 1985. godina, znate dobro o čemu govorim.

SUDIJA MEJ: Da, da čujemo.

SVEDOK KUČAN: Taj je sastanak zaista održan, sastanak nekih srpskih i slovenačkih intelektualaca, to je opšte poznata činjenica. Međutim, ja nemam nikakvih saznanja o tome da li je u to vreme došlo do izbijanja slovenačkog nacionalizma.

SUDIJA MEJ: I poslednje, ali molim vas, brzo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još jedno pitanje. U tački 11 ove vaše izjave kažete: "Kraljevina Jugoslavija je živela sa vrlo različitim unutrašnjim razlikama". Nije baš, izgleda, dobro prevedeno, ali druga me interesuje rečenica: "Okupacija 1941. godine je skratila agoniju. Slovenija je kapitulirala prvenstveno zbog toga što nije videla sebe da se bori, da sačuva zemlju koja nije njihova". Jeste li vi to zaista rekli da je Slovenija kapitulirala zato što nije videla razlog da čuva zemlju koja nije njihova? Molim vas, u kontekstu toga

pitanja mi odgovorite gde je vaša porodica bila za vreme Drugog svetskog rata i odkud vam ime Milan?

SUDIJA MEJ: Ne morate odgovoriti ni na jedno od ova dva pitanja. Možda ono koje se odnosilo na događaje iz 1941. godine, ako hoćete, možete, a ako nećete, nema potrebe.

SVEDOK KUČAN: Ja ću da odgovorim na to pitanje, jer je bilo dosta špekulacija u srpskoj štampi u vezi sa tim, izgleda da se ta tendencija nastavlja. Moja porodica je živela u Predmurju u Križevcima, to je deo Slovenije u blizini mađarske granice. Taj deo Slovenije okupirali su Mađari. Moja majka koja je bila učiteljica uhapšena je i odvedena u zatvor na kratko vreme, a moj otac koji se vratio posle kapitulacije Jugoslovenske kraljevske vojske je mobilisan od strane Nemaca i poslat na ruski front. On je zatim tamo odlučio, zajedno sa nekim drugim borcima, da se dobrovoljno svrsta među ratne zarobljenike. Dok je bio u Sovjetskom Savezu, uspostavljena je jedna jugoslovenska brigada kojoj se on pridružio i zajedno sa kojom se vratio u Jugoslaviju. On je poginuo u borbi za Čačak u Srbiji, on je zapravo tamo ranjen i odveden u bolnicu, međutim podlegao je zbog krvarenja i tamo je i pokopan, a mi smo 1954. godine njegove ostatke preneli u Sloveniju.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ - PITANJE: Zahvaljujem, časne sudije. Ne znam prosto kako ću da obavim ovaj posao danas. Ako možete, gospodine Kučan, prvo da mi kažete da li je Kristan Ivan jedan od sudija koje su rešavali u Ustavnom sudu, saveznom Ustavnom sudu Jugoslavije probleme vezane za ove odluke?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da, doktor Ivan Kristan je bio jedan od dvojice ustavnih sudija iz Slovenije koji su u to vreme radili u Ustavnom sudu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E zato upozoravam već sada Sud da ima u vidu da je veštak u ovom predmetu u vezi ustavnih pitanja Slovenac koji je bio sudija u Ustavnom sudu Jugoslavije, o čemu mislim da ćemo morati voditi, pre svega vi, računa. Dakle, upozoravam vas na to da je Kristan Ivan veštak u ovom predmetu, a bio je sudija u Ustavnom sudu. Prvo pitanje moje, da li ste, gospodine Kučan, ikada čuli da je postojao pre 1991.

godine ili još preciznije pre avgusta 1991. godine bilo kakav zločinački plan vezan za vršenje zločina, etničko čišćenje ili vršenje genocida?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Izvinite, gde je trebalo da postoji takav plan?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Takav plan je prema optužnici trebao da postoji pre svega u Srbiji, da je postojao plan da se vrše zločini, etničko čišćenja i potom na kraju krajeva i zločin genocida. Da li ste ikada čuli od bilo koga da je tako nešto bilo pripremljeno? Jeste li?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne, meni to nije bilo poznato. Tako nešto nikad nisam čuo, niti sam ja tako nešto pričao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad me interesuje, pošto je ova knjiga pred vama, knjiga gospodina generala Kadrijevića, ja vas molim da obratite pažnju na poglavlje "Važniji događaji završne faze razbijanja SFRJ, napadi na JNA u Sloveniji". To je strana 99 na BHS-u. Ali, kad smo kod toga ...

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Izvinite?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Molim vas, pronađite poglavlje "Važniji događaji ...

SUDIJA MEJ: On nema tu knjigu. Ono šta smo prihvatili u dokazni materijal je samo jedan izvod iz te knjige.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ako bih mogao prvo da pitam jednu stvar. Vi ste malo pre govorili o tome da se nije prihvatilo u Sloveniji da se komande u vojsci kazuju na srpskom jeziku. Je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A dobro, zar dominantni jezik u Jugoslaviji nije bio srpsko-hrvatski? Ni jednog momenta se tokom cele istorije posle Drugog svetskog rata nije govorilo ni o srpskom ni o hrvatskom, nego se govorilo o srpsko-hrvatskom jeziku. Dakle, naredbe su bile iskazivane na srpsko-hrvatskom jeziku, je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Vidite li, vi govorite o dominantnom jeziku. Meni lično uopšte nije poznat nikakav dominantni jezik. Svi jezici svih naroda bili su ravnopravni na teritoriji gde su ti narodi živeli, uključujući i jezike

narodnosti. Mi nikad nijednom rečju nismo bili protiv toga da to bude jezik komandi, mada smo imali neke ograde. Ja sam rekao, međutim, sledeće: zvanični jezik JNA bio je jezik svih naroda i narodnosti, a slovenački jezik se nije koristio na teritoriji Slovenije u oružanim snagama u bilo koje vreme.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali u JNA je bilo nužno da budu komande na jeziku koji razumeju svi narodi. Ja mislim da su Slovenci vrlo dobro razumeli srpski jezik u to vreme i hrvatski.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Relativno dobro su ga razumeli, međutim, suprotno nikad nije bio slučaj. Srbi, Hrvati i Makedonci nikad se nisu trudili da razumeju slovenački. Međutim, meni se sve to čini prilično irelevantnim.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I meni, i meni, izgubio sam na tome vreme koje nisam trebao da izgubim. Da li je tačno ovo šta piše u knjizi Kadijevića, ako se sećate: "Na čelu svih napada iz Slovenije na JNA i po vremenu i po značaju dolazi Kardeljeva koncepcija razbijanja jedinstva i efikasnosti Jugoslavije sadržana u Ustavu 1974. godine. I tada i docnije, preko oružanih snaga nastupalo se protiv jugoslovenske države". Šta možete da kažete u vezi sa tim?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Moram da kažem da je to vrlo teška politička osuda za koju ja ne vidim da je potkrepljuje bilo kakav politički argument.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Da li je tačno da je u oktobru 1974. godine došlo do sastanka tadašnjih rukovodilaca Slovenije i doneta odluka da se ide u otvoreni politički sukob i napad na JNA preko omladine i da se, ovaj, JNA već tada proglašava kao okupatorska vojska? Da li je tačno to?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne. To je konstrukcija vojske koja mi je dobro poznata jer sam se često sa njom sretao. I to je dosta interesantno, jer to je, časni Sude, jedna vrsta konstrukcije sa kojom sam se ja često sretao na sednicama Partije. Dozvolite mi da naglasim da se Savez komunista Jugoslavije sastojao od predstavnika partija koje su postojale u republikama i autonomnim pokrajinama. Međutim, vojska je imala svoju posebnu partijsku organizaciju, kao posebna jedinica. Ta njihova organizacija je imala isti značaj i ista prava kao i republičke organizacije Saveza komunista. Ovo vam naglašavam da vam objasnim kako je vojska imala vrlo jak ideološki i politički pečat i da je njeno ideološko uporište bio Savez komunista Jugoslavije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su ti napadi naročito bili zaoštreni između 1984. i 1988. godine uoči donošenja onih ustavnih promena, amandmana 1988. godine kada je, kada su vojnici JNA koji su bili iz svih krajeva Jugoslavije bili ponižavani i pljuvani, čak ponegde i tučeni? Da li je to tačno ili ne? O tome govori gospodin Kadijević u svojoj knjizi.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Vi koristite termin "napadani". To je terminologija JNA i političkih vođa JNA. Pitanje je bilo da li vojska sa svojim privilegijama, procedurama, planovima, velikim projektima kao što je proizvodnja jugoslovenskog tenka, jugoslovenskog nadzvučnog aviona, da li ovakva vrsta pitanja spada u nešto o čemu može da se piše u štampi. Pošto je projekat proizvodnje jugoslovenskog tenka uspeo, dok onaj što se tiče aviona nije, bilo je očigledno da Jugoslovenska narodna armija lansira ove projekte ne samo da pokrije svoje potrebe, već i radi izvoza. Bio je jedan članak pod naslovom "Mamula idi kući". Mamula je tada bio ministar odbrane i ovaj članak je govorio o prodaji oružja Etiopiji (Ethiopia) koja je u to vreme bila vrlo siromašna. To se kvalifikovalo kao napad na JNA.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Molim vas, da li je, da li je 12. avgusta 1988. godine održano zasedanje Predsedništva SFRJ na kome se razgovaralo upravo o tim problemima i da je bilo oponirano od strane predstavnika Slovenije sve ono na čemu se insisitiralo, da se takve stvari više ne događaju? Da li znate nešto o tom sastanku?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Izvinite, ne razumem, ovaj čovek govori vrlo brzo, nisam uhvatio ni datum ni vreme.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ja bih mogao da govorim veoma polako, međutim, zaista u ovakvim okolnostima ja se pitam da li uopšte mogu da obavim svoju dužnost. Zaista, zaista se nalazim u vrlo teškoj situaciji, jer ima više stvari na koje bih vam ukazao.

SUDIJA MEJ: Ako želite to da date napismeno, prihvaćemo i razmotrićemo. Međutim, ovaj svedok je bio unakrsnom ispitivan već dva i po sata.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja bih vas molio. Ja sam razgovarao sa gospodinom Kejom već oko toga i mi ćemo da napišemo jedan podnesak, jer meni je u ovakvim okolnostima apsolutno nemoguće da izvršim unakrsno

ispitivanje u okviru 20 minuta, a ima više tema koje bi za vas bile zaista zanimljive. Ja sad treba da pređem na glavnu stvar. Ja bih onda najradije ...

SUDIJA MEJ: Pređite onda na ovo šta vam je glavno sada. Ako želite da pitate svedoka, izvolite. Ako ne, prećićemo odmah na dodatna pitanja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja onda moram na ovo glavno, šta je sadržano takođe u knjizi gospodina Kadijevića. Ovde se tvrdi da se sa raspadom SSSR-a (USSR, Union of Soviet Socialist Republics) pa i u procesu njegovog završnog raspadanja mogućnost raznih vidova vojne intervencije sa zapada pokazala otvorenom. Da li je to tačno, gospodine Kučan?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne znam o kakvoj govorite vojnoj intervenciji, šta pod tim podrazumevate?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Nisam ja govorio o vojnoj intervenciji nego događaji vezani za raspad Sovjetskog Saveza, za rušenje Berlinskog zida i za sve ostale događaje koji su se u to vreme zbili. Uostalom, vi ste u ovim vašim beleškama koje su napravljeni, napravljene još 5. i 6. novembra 2002. godine govorili o tome da "put Slovenije ka neovisnosti nije se mogao ostvariti bez raspada Sovjetskog Saveza ili ponovnog sjedinjavanja Nemačke". Da li je to tačno? Čak da ste Gorbačov (Mikhail Gorbachev), da ste shvatili probleme pre Gorbačova i o tome, da ste Gorbačovu govorili o tome. To stoji u vašim izjavama koje ste dali tada kada je ovo pravljeno, 2002. godine.

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: O mom svedočenju, ukoliko je ono autentično, možete pročitati sledeće, ja sam shvatao da jugoslovenska kriza predstavlja deo šire krize socijalističkog sveta koji je kompromitovan, šta je kulminiralo rušenjem Berlinskog zida i kroz raspad Sovjetskog Saveza. To je tačno, a to su potvrdile i istorijske činjenice.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li je tačno ovo šta piše u knjizi gospodina Kadijevića, da su postojali sa strane određeni uticaji i da su za opravdanje agresije postojale dve varijante? Prva, ako branioci jedinstvene Jugoslavije prvi primene silu, onda opravdanje imaju, jer "unitarističke, velikosrpske snage idu da silom po Jugoslaviji ruše demokratske izborne režime", i druga, ako se to ne dogodi, onda secesionističke snage Jugoslavije, znači Sloveniju i Hrvatsku „naterati da upotrebe silu radi nametanja svoje volje i putem medija, medijskog rata, svet ubediti da su secesionisti žrtve

grube agresije" i da se dogodila ova druga varijanta. Da li je to tačno ili ne?

SUDIJA MEJ: Nisam siguran da nam ovo nešto naročito pomaže. Ovo su mišljenja generala Kadijevića. Nisam siguran da nam nešto naročito znači to šta vi to iznosite pred svedoke. Mi smo čuli njegovo svedočenje o ovom pitanju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časni sudija Mej, da li je postojao spoljni uticaj da Slovenija prva napadne JNA da bi se izazvalo ono šta se dogodilo u Jugoslaviji? Da li je postojala takva, da li je postojala takva ...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu, dozvolićemo svedoku da odgovori na to pitanje.

SVEDOK KUČAN: O svim tim idejama, razmišljanjima, faktorima, zabrinutostima i strahovima koje on izražava ovde, on mene o njima nije informisao, ja to nisam znao, jer mi Kadijević nikad nije pričao o tome. Nije bilo nikavih spoljnih interesa ili spoljnih stimulansa koji bi rukovodili našim aktivnostima. Mi nismo sledili ničija uputstva, mi smo u to vreme pokušavali da živimo kao demokratska zajednica naroda i mi smo davali sve od sebe u tom smislu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste ovde izjavili da ste hteli samo nezavisnost i da sprečite nasilje. Je li tako?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Rekao sam da smo želeli da ostvarimo nezavisnost i da je ostvarimo na osnovu jednog sporazuma bez primene sile. Želeli smo da na osnovu konsenzusa regulišemo prošle odnose i da razgovaramo o tome kako dalje može da živimo zajedno sa onima koji su do tada živeli na teritoriji SFRJ. Tako i piše u svim relevantnim dokumentima.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li je, da li ste videli, skoro je pokazano u Sloveniji, ja znam i da je pokazivano u ona vremena, jedan austrijski, film jedne austrijske TV stanice na graničnom prelazu Holmec, snimljena je grupa vojnika JNA kako sa podignutim rukama u znak predaje izlazi iz rova, a slovenački teritorijalci i policajci na njih svejedno otvaraju vatru, posle čega su svi oni leđima pali nazad u isti taj rov? Da li ste videli taj film? Je li se to dogodilo ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Radi se o TV snimku jednog događaja o kojem smo već govorili. Ja sam rekao već da je u Sloveniji osnovana posebna komisija da obavi istragu o ovome i ona nije ustanovila ...

SUDIJA MEJ: Ne treba da ponavljamo ovo. To je Holmec incident o kojem se već govorilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, ja ponavljam to samo zato što se na tom snimku vidi da su ljudi digli ruke na predaju, a potom je izvršeno pucanje na njih. U tom smislu ja ponavljam pitanje jer se to nije čulo. Oni su se predavali, a na njih je pucano iz pušaka. Je li to tako bilo?

SUDIJA MEJ: Svedok je već odgovorio, rekao je da je sprovedena istraga. Moram da vas zamolim da zaključite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, zaista je teško. Evo, odlučiću se za ovo zadnje pitanje, evo imam ovde, dobio sam od Tužilaštva, imam i broj, intervju Kučana 21. decembar 1993. godine slovenačkim novinama "Mladina". "Kad je izbio rat u Hrvatskoj prihvaćen je stav Ministarstva odbrane da se pomogne Hrvatskoj u naoružanju i da je to najbolja odbrana Slovenije". Je li to tačno ili ne, to šta ste izjavili 21. decembra 1993. godine u časopisu "Mladina"? Ako ste bili protiv nasilja, zašto pomažete Hrvatsku oružjem, a onda i Bosnu posle toga, iako ste, po vašim prvim ocenama, smatrali da je to građanski rat u Bosni?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Ne znam šta me pitate. Da li me pitate o građanskom ratu ili o nečem drugom?

SUDIJA MEJ: Dajte da pokušamo to da rešimo na ovaj način. Tvrdi se da ste u jednom intervjuu, jednim novinama 1993. godine rekli da je vaš stav da se pomogne Hrvatskoj oružjem kada tamo izbije rat, i da će to biti najbolja odbrana za Sloveniju. Da li ste to zaista rekli?

SVEDOK KUČAN: Da, to sam rekao u tom intervjuu i ubeđen sam da je to bio opravdan čin. U to vreme u Sloveniji je postojao samo prekid vatre. Rat se nastavljao i premestio u Hrvatsku, i pošto je Hrvatska napadnuta, mi smo smatrali da će pomaganje Hrvatskoj biti istovremeno i odbrana Slovenije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo još to. Da li je Hrvatska napadnuta ili su napadnute sve kasarne u Hrvatskoj, opkoljene, gde su vojnici ostali bez hleba, vode, struje ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, to je nešto o čemu smo već čuli puno dokaznog materijala i svedočenja. Moraćemo o tome da odlučimo kasnije. Mislim da ovog svedoka ne treba time da zadržavamo. Da li želite da nam predate taj intervju?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: To ima Tužilaštvo, mogu da navedem broj, ovaj, to je ERN broj R0336514, obelodanjeno 12. maja ...

SUDIJA MEJ: U redu, hvala. Izvolite, gospodine Najš. Samo kratko, bojim se samo dva minuta.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kučan, molim vas da mi odgovarate samo u jednoj rečini. Ne želim da vas vređam, ali nemamo vremena. Čuli smo o novcu carinskih fondova posle Deklaracije o nezavisnosti. Da li je Slovenija imala pravo da uzima taj novac iz centralne banke? Ako jeste, da li ga je zaista uzela?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Prihod od carine je poseban primer. Slovenija je ubirala taj novac i stavljala ga na poseban račun o kome je trebalo da se odluči na osnovu konačnog rešenja koje je trebalo da bude nađeno za celu Jugoslaviju. Međutim, Republika Srbija je intervenisala u monetarnom sistemu, u januaru 1991. godine je izvršila upad u monetarni sistem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li imate još uvek neka potraživanja, značajna potraživanja posle toga? Da ili ne?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Kada su... Mi ne znamo gde su devizne rezerve, ne znamo ni u kom su iznosu i zbog toga tražimo izvode sa tog računa od Narodne banke Jugoslavije, jer bi to moglo da bude pitanje za rešavanje u okviru pregovora o podeli, o sukcesiji bivše Jugoslavije koji još uvek nisu završeni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Masovne demonstracije o kojima je govorio optuženi, na primer u Vojvodini, da li su one bile spontane ili su bile izazivane, provocirane sa strane?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Što se tiče uslova života Srba i Crnogoraca sa Kosova, bilo je puno ogorčenja i puno teškoća i napetosti između Srba i Crnogoraca i Albanaca. I 1987. godine održane su masovne demonstracije kada je optuženi rekao narodu “niko ne sme da vas bije”, to se odnosilo na Srbe i Crnogorce. Činilo se da su ti mitinzi spontani. Međutim, da je rekao “niko ne sme da bije nikog na Kosovu” ja bih i tada verovao u ono šta verujem danas, tačnije ja bih do danas verovao u ono šta sam verovao tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oružje koje je nabavljeno za slovenačke pare i držano u magacinima Teritorijalne odbrane, da li je Slovenija zadržala to oružje ili ga je izgubila?

SVEDOK KUČAN – ODGOVOR: Oružje je oduzela JNA kada se povlačila.

TUŽILAC NAJS: Ne bih želeo da prekoračim vreme koje ste mi dali, časni Sude, ali bih hteo da uradim još jednu stvar u vezi sa dnevnikom Borisava Jovića i tvrdnje da je Slovenija započela rat. Hteo bih da vas zamolim da razmotrite izvode iz Jovićeve knjige i ja prilažem jedan primerak da vidimo koliko se to uklapa u te tvrdnje. Nema više ničeg šta bih ja sada želeo da pokrenem, ukoliko vi imate sve dokumente. Takođe imate ustavne odluke koje su već priložene u dokaznom materijalu. Imamo jednu odluku koja potiče iz februara 1990. godine, ali time možemo da se bavimo kada dođe veštak doktor Kristan.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kučan, hvala što se došli pred Međunarodni sud da svedočite. Vaše svedočenje je završeno i vi ste sada slobodni. Prekidamo sa radom do sutra u 9.00.

TUŽILAC NAJS: Ima još jedno administrativno pitanje, ako možemo da ga rešimo sada, pre sledećeg svedoka.

SUDIJA MEJ: Problem je što moramo da se sklonimo odavde pošto počinje drugo suđenje. Ako možete da nam to podnesete pismeno, mi ćemo to da razmotrimo.